

Χαιρετισμός

Προέδρου ΚΕΔΚΕ & Δημάρχου Αθηναίων

Νικήτα Κακλαμάνη

Ο φετινός εορτασμός της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος βρίσκει την Τοπική Αυτοδιοίκηση της χώρας μας σε ένα θεσμικά και ιστορικά σημαντικό σταυροδρόμι.

Από τη μια, το σχεδιαζόμενο πρόγραμμα Διοικητικής μεταρρύθμισης, γνωστό ως Πρόγραμμα «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», που υπό την προϋπόθεση της εξόδου από την μεγάλη οικονομική κρίση, μπορεί να αλλάξει ριζικά τα δεδομένα της Αυτοδιοίκησης σε λειτουργίες, αρμοδιότητες και παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Από την άλλη, η διαμόρφωση νέων, δομικού και θεσμικού χαρακτήρα, δεδομένων που διαμορφώνονται παγκοσμίως και υιοθετούνται και στη χώρα μας (όπως η δημιουργία αυτόνομου Γραφείου Περιβάλλοντος, το Πράσινο Ταμείο κ.λπ.), προσθέτουν σε μας μια ιδιαίτερη ευθύνη για τη διαχείριση των περιβαλλοντικών κινδύνων και επιπτώσεων στο δικό μας χωρικό επίπεδο με τη δική μας αυτοδιοικητική προσέγγιση.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, η ΚΕΔΚΕ ξεκίνησε έναν διαρκή διάλογο με τους φορείς της Αυτοδιοίκησης, τους επιστημονικούς και μαζικούς φορείς, έναν διάλογο με την ίδια την κοινωνία των πολιτών για τη δημιουργία μιας «ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΧΑΡΤΑΣ» της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Αυτή την Πράσινη Χάρτα, όπως διαμορφώθηκε και εγκρίθηκε στο Συνέδριο της ΚΕΔΚΕ του περασμένου Ιανουαρίου, εκδίδουμε σήμερα σ' ένα ειδικό επετειακό τεύχος για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Περιβάλλοντος.

Για ν' αποτελέσει τη βάση των αξόνων πολιτικής για το Περιβάλλον που θα κληθούμε να διαχειριστούμε και για να εμπνεύσει τις τοπικές κοινωνίες, ώστε να οργανώσουν δομές και διαδικασίες εφαρμογής αταλάντευτων τοπικών περιβαλλοντικών πολιτικών, μέσα από τους νέους Δήμους.

ΤΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΠΡΑΣΙΝΗΣ ΧΑΡΤΑΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Σε αυτό κομβικό σημείο για το μέλλον και τη θέση της Αυτοδιοίκησης
στο Διοικητικό Χάρτη της Χώρας

Προτείνουμε τη πράσινη χάρτα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για να προσ-
διορίσουμε ένα πλαίσιο στρατηγικών, αρχών συγκεκριμένων στόχων και
ενεργών πολιτικών που σηματοδοτούν τη συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοί-
κησης στη προστασία του περιβάλλοντος αλλά και τη πράσινη ανάπτυξη.

Με την πράσινη χάρτα:

- Προσδιορίζουμε και προδιαγράφουμε ένα πλαίσιο διαμόρφωσης πολι-
τικών προτάσεων και ενεργών δράσεων της Αυτοδιοίκησης για όλα τα μεί-
ζονα περιβαλλοντικά ζητήματα που έχει αρμοδιότητα η Αυτοδιοίκηση

- Δημιουργούμε το περίγραμμα και την αντζέντα των θεμάτων και προτά-
σεων της ΚΕΔΚΕ και της Αυτοδιοίκησης που συλλογικά και θεσμικά καλεί-
ται να συζητήσει ως φορέας διαβούλευσης με το ΥΠΕΚΑ και τα άλλα συναρ-
μόδια Υπουργεία.

- Προδιαγράφουμε τις αναγκαίες προϋποθέσεις για μια αποτελεσματική
περιβαλλοντική πολιτική και δράση σε τοπικό επίπεδο υπό το πρίσμα της
διοικητικής μεταρρύθμισης.

- Προτείνουμε συγκεκριμένες διαδικασίες που απαντούν στην ανάγκη:

- για θεσμική θωράκιση της Αυτοδιοίκησης
- για αποκέντρωση και ενίσχυση αρμοδιοτήτων
- για μεταφορά και αποκέντρωση πόρων
- για διαφάνεια και διαρκή κοινωνικό έλεγχο
- για αξιοποίηση των φυσικών πόρων της χώρας μας στη λογική της

πράσινης ανάπτυξης και της αειφορίας

Το περιεχόμενο της πράσινης χάρτας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Η διαμόρφωση της πράσινης χάρτας για την Αυτοδιοίκηση αποτελεί μια
σύνθετη διαδικασία που βασίζεται σε μια διαρκή, κυλιόμενη διαδικασία με
ενεργό συμμετοχή των ΟΤΑ, των πολιτών και της τοπικής κοινωνίας.

Το περιεχόμενο της Πράσινης Χάρτας όπως προσδιορίστηκε μέσα από τις
προτεραιότητες της Επιτροπής Περιβάλλοντος και Αειφόρου Ανάπτυξης της
ΚΕΔΚΕ εστιάζεται:

1. Στην ανάγκη για τη δημιουργία των φιλ-οικο-πόλεων και την εφαρ-
μογή της βιοκλιματικής στα κτίρια και τις υποδομές των Δήμων.
2. Στην εξοικονόμηση ενέργειας σε τοπικό επίπεδο μέσα από την εφαρ-
μογή του προγράμματος ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ σε όλους τους Δήμους της χώρας.
Την εφαρμογή πολιτικών και την υλοποίηση προγραμμάτων, που θα συμ-

βάλλουν την ενεργειακή αυτονομία των ΟΤΑ (φωτοβολταϊκά συστήματα, ΑΠΕ, ESCO, KENAK κτλ.).

3. Στην υιοθέτηση των πράσινων προμηθειών στους ΟΤΑ μέσα από τις αναγκαίες θεσμικές ρυθμίσεις ή οικονομικά κίνητρα

4. Στην ενίσχυση του ισοζυγίου πρασίνου στις πόλεις μέσα από τη παραχώρηση στους οικείους ΟΤΑ των «ορφανών» οικοπέδων του κτηματολογίου για δημιουργία κοινόχρηστων χώρων πρασίνου

5. Στη δημιουργία όρων, προϋποθέσεων και δράσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που θα διασφαλίζει την αισθητική στις πόλεις και την ασφάλεια των πολιτών και της δημόσιας υγείας. Αναφερόμαστε στα δίκτυα υψηλής και μέσης τάσης της ΔΕΗ στα όρια των οικισμών, στις κεραίες κινητής τηλεφωνίας, την υπαίθρια διαφήμιση, στα δίκτυα φυσικού αερίου, στα δίκτυα οπτικών ινών και γενικά την ανεξέλεγκτη πολλές φορές λειτουργία των ΟΚΩ σε σχέση με την αισθητική, τη λειτουργία της πόλης και πάνω απ' όλα την ασφάλεια των πολιτών

6. Στην ανάγκη για ένα νέο πλαίσιο αρμοδιοτήτων, οργάνωσης δομών, υλικοτεχνικής υποδομής, στελέχωσης και εκπαίδευσης για μια αποτελεσματική ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ σε τοπικό επίπεδο και τη προστασία των πολιτών από τους κινδύνους των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών

7. Στην ανάληψη πρωτοβουλιών και δράσεων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τη προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, των οικοσυστημάτων και των προστατευόμενων περιοχών μέσα από ένα πλέγμα που έχει να κάνει με την ενεργοποίηση των φορέων διαχείρισης, τις αρμοδιότητες, τους πόρους, την αξιοποίηση του ΕΣΠΑ / ΕΠΕΡΑΑ και τον ενεργό ρόλο των ΟΤΑ της κάθε περιοχής.

8. Στην ανάληψη πρωτοβουλιών και προγραμμάτων που θα διασφαλίζουν την επάρκεια και τη ποιότητα του πόσιμου νερού και του υδατικού δυναμικού της χώρας συνολικά με διαρκή εργαστηριακό έλεγχο, αποτύπωση, έλεγχο πηγών, ενίσχυση του ρόλου των ΔΕΥΑ και ένα ειδικό πρόγραμμα για την εξοικονόμηση νερού.

9. Στη διαμόρφωση μιας νέας πολιτικής στη διαχείριση στερεών αποβλήτων που θα βασίζεται στη πιστή εφαρμογή ή την αναθεώρηση του περιφερειακού σχεδιασμού όπου απαιτείται, την υιοθέτηση νέων μεθόδων και τεχνολογιών διαχείρισης, την ενίσχυση προγραμμάτων ανακύκλωσης και την σύγχρονη και αποτελεσματική οργάνωση των ΦΟΔΣΑ. Σε σχέση με τα υγρά απόβλητα διερεύνηση τρόπων σταδιακής κάλυψης με δίκτυα όλων των οικισμών της χώρας, συζήτηση για την επανάχρηση του νερού από την επεξεργασία τους, τον εκσυγχρονισμό των ΒΙΟΚΑ και τη διαχείριση των επικίνδυνων και τοξικών αποβλήτων (δημιουργία ΧΥΤΕΑ).

10. Σε ένα πλαίσιο προτάσεων και στρατηγικών στόχων που θα υπαγορεύουν **οι ανάγκες που έρχονται από το μέλλον** στον Εθνικό Χωροταξικό Σχεδιασμό και στα Ειδικά Χωροταξικά

Με το περίγραμμα αυτό κινούμαστε **ΠΡΟΣ μια πράσινη Χάρτα για τη Τοπική Αυτοδιοίκηση** μέσα σε μια δυναμική διαδικασία που θα εξελίσσεται σε μια διαδραστική σχέση με τους ΟΤΑ, τους τοπικούς φορείς, τους πολίτες από τη μια πλευρά και της πολιτείας από την άλλη που έχει τη πρωτοβουλία για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση, τις θεσμικές ρυθμίσεις, τους πόρους και τις εθνικές στρατηγικές για το περιβάλλον.

ΒΙΟΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΗ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΟΤΑ

Σύμφωνα και με τα συμπεράσματα του Θεματικού Συνεδρίου της ΚΕΔΚΕ στην Κοζάνη 3-4 Σεπτεμβρίου 2009 με θέμα «Ενέργεια και Τοπική Αυτοδιοίκηση - Προβλήματα και προοπτικές», οι στόχοι της ΕΕ για την εξοικονόμηση ενέργειας, την μείωση των εκπομπών αερίων φαινόμενου θερμοκηπίου (ΑΦΘ) και την αξιοποίηση των ΑΠΕ, με θεμελιακό το στόχο «20-20-20 το 2020», έχουν πλέον πάρει και νομικά δεσμευτική μορφή και για την χώρα μας. Επιβάλλουν μια νέα εποχή ενεργειακού σχεδιασμού τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση καλείται να εφαρμόσει δράσεις και αποδεδειγμένα καλές πρακτικές για τη μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης στο αστικό περιβάλλον, με έμφαση στον κτιριακό τομέα, την αναβάθμιση των κοινόχρηστων χώρων, στον τομέα των δημοτικών και ιδιωτικών μεταφορών και στις ενεργοβόρες εγκαταστάσεις. Έτσι θα βελτιωθεί η ενεργειακή αποδοτικότητα, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και το ισχυρότερο όπλο για την αειφόρο ανάπτυξη και τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ»

Η πρώτη οργανωμένη προσπάθεια της Αυτοδιοίκησης γίνεται με το πρόγραμμα «Εξοικονομώ»

Το Πρόγραμμα «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» εξυπηρετεί την ενεργειακή στρατηγική του Υπουργείου Ανάπτυξης, όσον αφορά στο σχεδιασμό και την προώθηση δράσεων ενεργειακής αποδοτικότητας και εξοικονόμησης ενέργειας.

Το Υπουργείο Ανάπτυξης (ΥΠΑΝ) σε συνεργασία με την Κεντρική Ένωση Δήμων & Κοινοτήτων Ελλάδος (ΚΕΔΚΕ) και το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΙΤΑ) και με την επιστημονική υποστήριξη του Κέντρου Ανανεώσιμων Πηγών και Εξοικονόμησης Ενέργειας (ΚΑΠΕ), σχεδίασε το «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» με στόχο να βοηθήσει κάθε πόλη και κάθε τοπική κοινωνία να αποτελέσει ένα κύτταρο βιώσιμης ανάπτυξης.

Δικαιούχοι για την υποβολή Προτάσεων στο Πρόγραμμα «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» είναι οι ΟΤΑ Α' βαθμού (Δήμοι) της χώρας:

□ που έχουν πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους (Απογραφή ΕΣΥΕ 2001), καθώς και οι πρωτεύουσες Νομών ανεξαρτήτως πληθυσμιακού κριτηρίου

και ταυτόχρονα

□ είναι πιστοποιημένοι (κατά την ημερομηνία υποβολής της πρότασης), για έργα Τύπων Α και Β, κατά τα προβλεπόμενα στις κατευθύνσεις περί της διαχειριστικής επάρκειας των Δικαιούχων Πράξεων του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Έτσι το Πρόγραμμα «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» αποτελεί την πρώτη οργανωμένη και συντεταγμένη προσπάθεια που γίνεται στη χώρα μας και παρουσιάζει μια πλήρη αντιμετώπιση σε όλους τους «Βασικούς» άξονες εξοικονόμησης ενέργειας και ενεργειακής αναβάθμισης των ΟΤΑ.

Απαιτούμε από την Πολιτεία:

➤ να διασφαλιστούν τα 70 εκ. € που αφορούν τη Δημόσια δαπάνη και να ολοκληρωθεί η αξιολόγηση ώστε να αρχίσει η υλοποίηση του Προγράμματος «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» από τους Ο.Τ.Α.

➤ να επεκταθεί το Πρόγραμμα «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» σε Β' Φάση για όλους τους Ο.Τ.Α., δηλαδή και για τους μικρότερους των 10.000 κατοίκων υπό την αίρεση της σχεδιαζόμενης διοικητικής μεταρρύθμισης

➤ να ολοκληρωθούν οι θεσμικές ρυθμίσεις για τις ESCO.

➤ να ξεκινήσει άμεσα η εφαρμογή του ΚΕΝΑΚ, να γίνονται επιθεωρήσεις, να βγαίνουν ενεργειακά πιστοποιητικά για τα κτίρια, κτλ. Σηματοδοτώντας την αλλαγή ενεργειακής συμπεριφοράς να ξεκινήσουμε από τα Δημόσια και Δημοτικά Κτίρια.

Οι Δήμοι με τη σειρά τους θα πρέπει να αναλάβουν συγκεκριμένες δράσεις σε τοπικό επίπεδο:

➤ να οριστεί Ενεργειακός Υπεύθυνος σε κάθε Δήμο, σε πρώτη φάση με ουσιαστικό ρόλο και οργανωμένη λειτουργία ενεργειακού γραφείου σε κάθε μεγάλο Δήμο

➤ να καταρτίσουν και να υποβάλουν Σχέδια Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια όλοι οι Δήμοι της χώρας

➤ να ενισχυθούν οι Δήμοι ώστε να προετοιμάσουν την απογραφή εκπομπών CO₂ σε τοπικό επίπεδο, με ένα μηχανισμό διαρκούς παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα.

➤ να οργανώσουν δομές και προγράμματα για την επίτευξη του στόχου της εξοικονόμησης και ορθολογικής χρήσης της ενέργειας και της μείωσης των εκπομπών και της αξιοποίησης των ΑΠΕ,

➤ να κινητοποιήσουν την κοινωνία των πολιτών για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων, μέσα από ένα ευρύ πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για την αλλαγή των ενεργειακών συμπεριφορών.

➤ να σχεδιάσουν την ενεργειακή αυτονομία των δημοτικών κτιρίων με την εγκατάσταση Φ/Β συστημάτων.

Επιπλέον προτείνουμε:

Τη δημιουργία ενός νέου συμπληρωματικού μεσοπρόθεσμου προγράμ-

ματος δράσης που θα καλύψει το σύνολο των ενεργειακών αναγκών των ΟΤΑ, στο σύνολο των υποδομών τους αφού εκτιμάται ότι μέσω του ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ και με βάση τις προβλεπόμενες χρηματοδοτικές κλίμακες οι Δήμοι μπορούν να καλύψουν μόνο το 5 - 10 % των υποδομών τους.

Ένα τέτοιο πρόγραμμα απαιτεί σημαντικούς πόρους οι οποίοι πιστεύουμε ότι μπορούν να εξευρεθούν από μια μόχλευση πόρων του ΕΣΠΑ, εθνικών και ιδιωτικών πόρων ενώ θα μπορούσε να διερευνηθεί και η δυνατότητα χρηματοδότησής του μέσω δανεισμού με εκχώρηση μέρους των τελών που εισπράττουν οι ΟΤΑ από τη ΔΕΗ. Σ' ένα τέτοιο πρόγραμμα σημαντικό ρόλο θα μπορούσαν να έχουν οι Επιχειρήσεις Ενεργειακών Υπηρεσιών μέσω των Συμβάσεων Ενεργειακής Απόδοσης που πρέπει επιτέλους να θεσμοθετηθούν και στη χώρα μας.

Παρά τις δυσκολίες εξεύρεσης πόρων και εφαρμογής θα αποτελούσε μια πρωτοβουλία της Αυτοδιοίκησης με πολλαπλά περιβαλλοντικά, ενεργειακά και οικονομικά οφέλη αφού:

1) Θα εκσυγχρονιζόταν το σύνολο των υποδομών και λειτουργιών του Δήμου στη βάση της ενεργειακής αποδοτικότητας

2) Θα κινητοποιούσε ένα τεράστιο επιστημονικό, μελετητικό, εργατοτεχνικό δυναμικό στο σύνολο της χώρας προσφέροντας, διατήρηση υφιστάμενων θέσεων αλλά και χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας την εγκατάσταση και προσαρμογή, την εφαρμογή των νέων τεχνικών εξοικονόμησης ενέργειας καθώς και στη συντήρησή τους

3) Θα συνέβαλλε την ισόρροπη και περιφερειακή ανάπτυξη αφού η συμβολή την απασχόληση και στη κατανάλωση θα διαρθρωνόταν και στο τοπικό επίπεδο παράγοντας ευεργετικά αποτελέσματα για τις τοπικές οικονομίες και τις τοπικές κοινωνίες σε μια εποχή κρίσης στη αγορά και ιδιαίτερα στα επαγγέλματα που σχετίζονται με την οικοδομική δραστηριότητα

4) Θα επιτυχανόταν εξοικονόμηση ενέργειας και συνεπώς αντίστοιχων οικονομικών πόρων σε μια κλίμακα της τάξης του 20 - 30 %. Μπορεί εύκολα κανείς να καταλάβει το πόσο θα συνέδραμε τους εθνικούς στόχους του 20 - 20 - 20.

5) Θα απελευθέρωνε αντίστοιχους πόρους που θα μπορούσαν να μετατραπούν από ενεργειακή δαπάνη σε επενδυτικό πρόγραμμα των ΟΤΑ

6) Θα βοηθούσε την ανακαίνιση κτιρίων και εγκαταστάσεων καθυστερώντας τη «γήρανσή» τους ή την απαξίωσή τους

Μέσα από ένα τέτοιο φιλόδοξο πρόγραμμα αλλά και από την υιοθέτηση μιας νέας περιβαλλοντικής συνείδησης και ορθής ενεργειακής συμπεριφοράς στους ΟΤΑ της χώρας θα μπορούσε να εστιάσει:

- Την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων που εξυπηρετούν τις λειτουργίες των ΟΤΑ και στα σχολεία, μέσω παρεμβάσεων στη μόνωση, τη θέρμανση, τη ψύξη, τον ηλεκτροφωτισμό των κτιρίων αυτών αλλά και την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών στη διαχείριση των ενεργειακών τους απαιτήσεων

- Σε μια ολοκληρωμένη παρέμβαση στο σύστημα του δημοτικού φωτισμού μέσω της καλής συντήρησης, της αντικατάστασης των ενεργοβόρων λαμπτήρων με χαμηλής κατανάλωσης, την υιοθέτηση αυτοματισμού για την «έξυπνη» διαχείριση του φωτισμού, τη χρήση φωτοκυττάρων, την αξιοποίηση φωτοβολταϊκών συλλεκτών σε κάποιες περιπτώσεις που θα εξασφαλίζουν την ενεργειακή αυτονομία στο σύστημα οδοφωτισμού

- Την αντικατάσταση ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών ενεργοβόρων συσκευών με συσκευές νέας τεχνολογίας και χαμηλής ενεργειακής κατανάλωσης σ' όλες τις λειτουργίες των ΟΤΑ

- Την εισαγωγή του ολοκληρωμένου ενεργειακού σχεδιασμού ώστε να εφαρμόζονται νέα συστήματα και τεχνολογίες που μειώνουν τη κατανάλωση ενέργειας στις κατ' εξοχήν ενεργοβόρες λειτουργίες των αντλιοστασίων των ΔΕΥΑ και των μονάδων βιολογικού καθαρισμού ή και των μονάδων αφαλάτωσης όπου υπάρχουν

- Στο τακτικό και ουσιαστικό έλεγχο των δημοτικών οχημάτων ώστε να περιοριστεί η ρύπανση που προκαλούν, με καλύτερο προγραμματισμό των μετακινήσεων τους αλλά και με τη σταδιακή αντικατάσταση των παλιών με νέα οχήματα αντιρρυπαντικής τεχνολογίας, με υβριδικά και άλλα οχήματα που ενσωματώνουν νέες τεχνολογίες.

Ζητάμε ένα τέτοιο μεσομακροπρόθεσμο πρόγραμμα να τεθεί σε υψηλή προτεραιότητα στο νέο αναπτυξιακό πρόγραμμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, την αναθεώρηση του ΕΣΠΑ και στις αποφάσεις και κίνητρα του ΥΠΕΚΑ που αφορούν την εθνική ενεργειακή στρατηγική.

Στόχος μας πρέπει να είναι μέσα την επόμενη πενταετία στο σύνολο των υποδομών των ΟΤΑ να έχουμε εφαρμόσει τεχνολογίες και συστήματα εξοικονόμησης ενέργειας που θα μειώσουν σημαντικά τις λειτουργικές δαπάνες και θα εξυπηρετούν τον εθνικό στόχο.

ΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗΝ ΚΟΖΑΝΗ ΜΕ ΘΕΜΑ «ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ»

Όπως είναι γνωστό, η ΚΕΔΚΕ δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στα ενεργειακά θέματα, οργάνωσε θεματικό συνέδριο στην Κοζάνη τον Σεπτέμβριο του 2009.

Οι εργασίες του θεματικού συνεδρίου με θέμα «Ενέργεια και Τοπική Αυτοδιοίκηση - Προβλήματα και προοπτικές» που οργανώθηκε από την ΚΕΔΚΕ, το Δήμο Κοζάνης, την ΤΕΔΚ Ν. Κοζάνης, με την επιστημονική στήριξη του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης, εκτίμησε ότι:

- τα αστικά κέντρα και οι πόλεις ευθύνονται άμεσα και έμμεσα για το πλέον του ήμισυ των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, που προκύπτουν από τη χρήση ενέργειας λόγω της ανθρώπινης δραστηριότητας,

- οι τοπικές και περιφερειακές αρχές μοιράζονται την ευθύνη για την καταπολέμηση της αύξησης της θερμοκρασίας του πλανήτη με τις εθνικές

κυβερνήσεις και επομένως οφείλουν να αναλάβουν δεσμεύσεις και δράσεις προς την κατεύθυνση αυτή,

- πολλές από τις δράσεις - όσον αφορά την ενεργειακή ζήτηση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας - που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της διαταραχής του κλίματος, είτε εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιότητας των τοπικών κυβερνήσεων, είτε δεν είναι εφικτές χωρίς την πολιτική στήριξή τους,
- οι τοπικές και περιφερειακές αρχές οφείλουν να πρωτοστατήσουν την ανάληψη δράσης και να δώσουν το καλό παράδειγμα, δεδομένου ότι αποτελούν το επίπεδο διακυβέρνησης που βρίσκεται πλησιέστερα στους πολίτες,
- η δέσμευση της Ε.Ε. για τη μείωση των εκπομπών θα μπορέσει να υλοποιηθεί μόνον με τη συνδρομή των τοπικών φορέων, των πολιτών και των ενώσεών τους.

Η ΚΕΔΚΕ και οι φορείς που συμμετείχαν:

- Πρότειναν την ανάληψη, από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, συγκεκριμένων δράσεων σε τοπικό επίπεδο, που αφορούν:
 - στην προετοιμασία απογραφής εκπομπών CO₂ σε τοπικό επίπεδο,
 - στην κατάρτιση και υποβολή Σχεδίων Δράσης για τη Βιώσιμη Ενέργεια,
 - στην προσαρμογή δομών για την επίτευξη του στόχου της εξοικονόμησης και ορθολογικής χρήσης της ενέργειας και της μείωσης των εκπομπών και της αξιοποίησης των ΑΠΕ,
 - στην κινητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών για την επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων,
 - στη δημοσίευση των εμπειριών και καλών πρακτικών,
 - στην υποβολή έκθεσης αξιολόγησης (κάθε 2 χρόνια) και τη δυνατότητα εξακρίβωσης από εξωτερικούς φορείς, ώστε να γίνουν οι ΟΤΑ πολύ πιο «πράσινοι», αλλά και πραγματικά πράσινοι.
- Ζήτησαν να παρθούν τολμηρές αποφάσεις στο θέμα της χωροθέτησης των ενεργειακών επενδύσεων και να αναδειχθούν οι περιοχές που έχουν ιστορική συμβολή την ενεργειακή παραγωγή (Δ. Μακεδονία, Μεγαλόπολη, Αλιβέρι) σε Κέντρα Ενεργειακής Τεχνολογίας. Τα Κέντρα αυτά θα πρέπει να στοχεύουν την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών για την παραγωγή και την εξοικονόμηση ενέργειας.
- Πρότειναν την υιοθέτηση της πρότασης για τη σύνταξη και υλοποίηση από την ΚΕΔΚΕ σε συνεργασία με τα υπουργεία Εσωτερικών και Ανάπτυξης του Ειδικού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ενέργεια - Περιβάλλον - ΟΤΑ - Σήμερα», το οποίο έχει τα εξής αντικείμενα:
 1. δημιουργία δικτύου για την ορθολογική χρήση ενέργειας στους δήμους
 2. αξιοποίηση ενεργειακών πηγών δήμων
 3. δημιουργία κοινού πλαισίου κανονισμών

4. πιλοτικές και καινοτόμες οριζόντιες δράσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας σε τοπικό επίπεδο που θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από το ΕΣΠΑ, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (Νόμος 3614/2007, ΚΥΑ, ΥπΟιΟ και ΥΠΕΣ, ΦΕΚ 1398 Β' τεύχος, 14/7/09), και από το πρόγραμμα για την επιστημονική υποστήριξη των ΤΕΔΚ.

Η απόφαση αυτή και οι προτάσεις είναι πρόσφατες, επεξεργασμένες και επίκαιρες και αποτελούν πλαίσιο αναφοράς για μια **τοπική ενεργειακή δράση** και στα πλαίσια της διοικητικής μεταρρύθμισης, με το πρόγραμμα ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ.

ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ

Στη σύνθεση του καταναλωτικού μοντέλου (μείγματος) ο δημόσιος τομέας έχει ένα σημαντικό μερίδιο: ο δημόσιος τομέας, όπως αυτός οριοθετείται από το κάθε κράτος, εκτιμάται ότι καλύπτει το 10 - 20 % της συνολικής δαπάνης εμφανίζοντας έτσι μια σημαντική αγοραστική ισχύ, που εντοπίζεται σε προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών κάθε λογής.

Εδώ ακριβώς αρχίζει να γίνεται συζήτηση για την ανάγκη της ενίσχυσης των πράσινων προμηθειών. Αφού μέσω των δημόσιων προμηθειών και μετά από διοικητικές ρυθμίσεις μπορεί να θεσμοθετηθεί η συμμετοχή των πράσινων προμηθειών στις συνολικές προμήθειες του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Μπορείς να επιτύχεις συγκεκριμένους ποσοτικούς στόχους διείσδυσης των πράσινων προμηθειών μέσω διοικητικών αποφάσεων, που απαιτούν πολύ πιο σύντομο χρόνο από την ευαισθητοποίηση και τη στροφή της ιδιωτικής κατανάλωσης σε «πράσινες» επιλογές.

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑ Η ΣΤΡΟΦΗ ΣΤΑ «ΠΡΑΣΙΝΑ» ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Κάθε προϊόν που αγοράζουμε ή υπηρεσία που χρησιμοποιούμε έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον σε όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής, από την εξαγωγή των πρώτων υλών, τη διαδικασία παραγωγής, τη διακίνηση και την τελική τους χρήση.

Σήμερα έχουμε διαθέσιμα την αγορά προϊόντα περισσότερο φιλικά προς το περιβάλλον, τεχνικές και λύσεις για ενεργειακά αποδοτικά κτίρια, ηλεκτρική ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, δημόσια συγκοινωνιακά μέσα που χρησιμοποιούν κινητήρες με μειωμένους ρύπους και προϊόντα ευρείας χρήσης από ανακυκλωμένα υλικά.

Αλληλένδετα ζητήματα με τη θέσπιση των δημόσιων πράσινων συμβάσεων είναι εκείνα για τα οποία δημιουργείται μια δευτερογενής επίδραση στο επίπεδο των κοινωνικών βελτιώσεων (εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών εργασίας στα δημόσια έργα, προσβασιμότητα ατόμων με αναπηρία στα

κτίρια δημόσιου χαρακτήρα κτλ.).

Δευτερογενής επιπτώσεις έχουμε και στο επίπεδο της οικονομικής αποτελεσματικότητας μέσω έξυπνων και αποδοτικών συμβάσεων, με έμφαση θετική περιβαλλοντική επίπτωση (μείωση άσκοπων αγορών, συνεκτίμηση των δαπανών συντήρησης, συνεκτίμηση της ενεργειακής κατανάλωσης, του κόστους διάθεσης στο τέλος του κύκλου ζωής του προϊόντος κτλ.).

Τα αναμενόμενα οφέλη από τις πράσινες συμβάσεις:

Συμβολή στην αειφόρο ανάπτυξη

➤ Μείωση της εκπομπής αερίου του θερμοκηπίου, και προστασία από την αποψίλωση των δασών.

Συμβολή την επίτευξη τοπικών κοινωνικών στόχων με τη

➤ Με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε τοπική κλίμακα, εξασφάλιση ποιοτικών συνθηκών εργασίας, προστασία ειδικών κοινωνικών ομάδων, της εργασίας των μεταναστών και των μειονοτικών ομάδων.

Άμεσα και έμμεσα οικονομικά οφέλη με τα

➤ Με τα συστήματα εξοικονόμησης επανάχρησης νερού για τους χώρους αστικού πρασίνου, Συστήματα ενεργειακής απόδοσης στα δημόσια κτίρια και η ενεργειακή αυτονομία δημόσιων εγκαταστάσεων μπορούν να μειώσουν σημαντικά τα λειτουργικά έξοδα των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του Δημοσίου γενικότερα.

Προστασία της δημόσιας υγείας και τοπική περιβαλλοντική προστασία

➤ Μέσω της χρήσης φυσικού αερίου, ηλεκτρικών αυτοκινήτων στις δημόσιες δημοτικές συγκοινωνίες και γενικά αυτοκινήτων χαμηλών εκπομπών ρύπων ή εναλλακτικών λύσεων στους καυστήρες κεντρικής θέρμανσης των δημόσιων κτιρίων που μπορούν να βελτιώσουν τη ποιότητα του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος σε τοπική κλίμακα.

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Η πρότασή μας θεσπίζοντας κίνητρα ή ποσοστά ή ενθαρρύνοντας γενικά τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις μπορεί να συνεισφέρει άμεσα στα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά αποτελέσματα που προσδοκούμε από τη θέσπιση των πράσινων συμβάσεων. Υπουργεία, οργανισμοί του Δημοσίου, φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σχολεία, νοσοκομεία, ένοπλες δυνάμεις, πανεπιστήμια αποτελούν μεγάλους καταναλωτές στους οποίους σε μεγάλες κατηγορίες προϊόντων και υπηρεσιών που προμηθεύονται μπορεί να θεσπιστούν ειδικές προδιαγραφές για την ενσωμάτωση των πράσινων προμηθειών στους προϋπολογισμούς τους και στο ετήσιο πρόγραμμα προμηθειών.

Πόσο έτοιμη είναι σήμερα η αγορά να ανταποκριθεί στις πράσινες συμβάσεις:

Τόσο λόγω της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης όσο και της διαπίστωσης ότι ολοένα περισσότεροι καταναλωτές αναζητούν οικολογικές παραμέτρους την επιλογή προϊόντων και υπηρεσιών παρουσιάζεται σήμερα μια σημαντι-

κή αύξηση της πιστοποίησης προϊόντων και υπηρεσιών με βάση διεθνή ή και εθνικού επιπέδου οικολογικά σήματα (FLO, FSE, EUFLOWER, ECO LABEL κτλ.)

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Είναι γεγονός ότι σήμερα είναι δυσδιάκριτο για το τι είναι περιβαλλοντικά ή και κοινωνικά προτιμυτέο ή αποδεκτό, αφού το ζήτημα δεν πρέπει να περιοριστεί σε επικοινωνιακές εντυπώσεις αλλά σε προμήθειες που έχουν σαφή και μετρήσιμο περιβαλλοντικό περιεχόμενο και όφελος.

Με βάση τη νομοθεσία αλλά και τις καθιερωμένες πρακτικές η τιμή αγοράς αποτελεί αν όχι τη μόνη σίγουρα τη βασική παράμετρο σ' ένα σύστημα αξιολόγησης, βαθμολόγησης και επιλογής της προμήθειας συγκεκριμένων προϊόντων από τους δημόσιους φορείς.

Απαιτείται – όπου δεν είναι επαρκώς νομοθετικά προσδιορισμένο - η θεσμική κάλυψη των υπευθύνων προμηθειών των φορέων τόσο στο εθνικό δίκαιο όσο και στο επίπεδο της Ε.Ε. (η επιτροπή ανταγωνισμού μπορεί ανά πάσα στιγμή να παρέμβει) ώστε να ενσωματωθούν στις διακηρύξεις προμηθειών και κριτήρια που να μπορούν να τους δίνουν το χαρακτήρα των πράσινων προμηθειών.

Για να επιτευχθεί αυτό δεν πρέπει να προσδιορίζεται ως κριτήριο η πλέον συμφερότερη από οικονομική άποψη προσφορά αλλά η βέλτιστη προσφορά που να είναι συνδυασμός κριτηρίων και τιμής αγοράς αλλά και οικολογικού σήματος και κριτηρίου για το κόστος στο κύκλο ζωής του προϊόντος ή της υπηρεσίας και εν γένει των περιβαλλοντικών επιβαρύνσεων.

ΟΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

Στις τεχνικές προδιαγραφές μπορούν να οριστούν περιβαλλοντικά πρότυπα, οικολογικά κριτήρια, προδιαγραφές απόδοσης ή και μέθοδοι παραγωγής.

Επίσης να καθορίζεται η υποχρέωση του αναδόχου να διαθέτει ευρωπαϊκά ή εθνικά οικολογικά πρότυπα όπως αυτά ορίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τυποποίησης. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο όρος ή «με ισοδύναμο τρόπο».

Με το τρόπο αυτό δεν αποκλείεται κανείς υποψήφιος γιατί μπορεί ν' αποδείξει τη «πράσινη» συμμόρφωση του προϊόντος ή της υπηρεσίας που παρέχει με άλλα στοιχεία πέραν της κατοχής κάποιου σήματος.

Στις προδιαγραφές δε μπορεί να μπει η υποχρέωση του αναδόχου να διαθέτει ένα συγκεκριμένο οικολογικό σήμα γιατί αυτό μπορεί να αποτελεί μεροληπτική αντιμετώπιση.

Απαιτείται όταν τίθενται προδιαγραφές απόδοσης να υπάρχει σαφήνεια που να επιτρέπει τη σωστή και αμερόληπτη αξιολόγηση με μετρήσιμους δείκτες.

Μπορεί η αναθέτουσα αρχή να θέτει επίσης όρους για τις μεθόδους παραγωγής ενός προϊόντος.

Αυτό δεν αποτελεί φωτογραφική διάταξη αλλά ειδικό όρο «πράσινης» συμμόρφωσης. Για παράδειγμα μπορεί να ζητήσει ένας Δήμος τη προμήθεια χαρτιού χωρίς τη χρήση χλωρίου (TCF) ή τη προμήθεια φυτωριακού υλικού για την υπηρεσία πρασίνου χωρίς τη χρήση μεταλλαγμένων σπόρων.

Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΡΑΣΙΝΩΝ ΠΑΡΑΜΕΤΡΩΝ ΤΗΝ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Τέλος μπορούν να τεθούν περιβαλλοντικά κριτήρια στους όρους εκτέλεσης των δημόσιων συμβάσεων.

Μπορεί δηλαδή να ζητηθούν τα προϊόντα να παραδοθούν σε μεγάλες συσκευασίες, ή σε ανακυκλώσιμες συσκευασίες, ή με ενδείξεις για σωστή χρήση που μειώνει τη κατανάλωση ενέργειας, νερού κτλ.

Στα πλαίσια του συνεδρίου πρέπει να δούμε πως μπορούν οι φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να συμβάλλουν μέσα από τις προμήθειες τους, να ενισχύσουν τις πράσινες επιχειρήσεις και τα πράσινα προϊόντα.

Απαιτούνται θεσμικές ρυθμίσεις (εκκρεμεί η υπογραφή σχετικών Κ.Υ.Α.), κίνητρα για την υιοθέτηση πράσινων προμηθειών και ενδεχόμενα ένα ποσοστό των ετήσιων προμηθειών να μπορεί να γίνεται μεταξύ προϊόντων ή υπηρεσιών με «πράσινη» πιστοποίηση.

ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΑΣΤΙΚΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΚΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΤΑ

Την πολεοδομική νομοθεσία οι έννοιες «κοινόχρηστοι χώροι», «ελεύθεροι χώροι», «αστικό πράσινο», παρά την εννοιολογική τους διαφοροποίηση, χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημες, μεταξύ δε αυτών περιλαμβάνονται οι οδοί, οι πλατείες, τα άλση, τα πάρκα, οι κοινόχρηστοι κήποι, οι παιδικές χαρές. Ο όρος «αστικό πράσινο» χαρακτηρίζει κυρίως τους χώρους του πολεοδομικού ιστού που προορίζονται να παραμείνουν χωρίς κτίσματα και να φιλοξενήσουν κάποιας μορφής βλάστηση.

Προτείνεται η αποσαφήνιση της έννοιας της δασικής βλάστησης και η παράλληλη εισαγωγή της έννοιας της «κηποτεχνικής βλάστησης» για τους αδόμητους χώρους του αστικού ιστού, όπου η φυσική βλάστηση αδυνατεί να συντηρηθεί ή έχει καταστραφεί.

Ο αποσπασματικός χαρακτήρας των ρυθμίσεων για τους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, η μη καταγραφή και η έλλειψη αυτοτελούς διαδικασίας χαρακτηρισμού των αλσών και πάρκων, δημιουργεί προβλήματα αλληλεπικάλυψης αρμοδιοτήτων και δυσχεραίνει την αποτελεσματική προστασία τους.

Είναι απαραίτητη η έκδοση ερμηνευτικών εγκυκλίων για την «κωδικοποίηση» των σχετικών ρυθμίσεων.

Εν όψει της ασάφειας των ρυθμίσεων, της έλλειψης εξειδίκευσής τους, της νομοθετικής πρόβλεψης περισσότερων εμπλεκόμενων φορέων για τη διαχείριση, φύλαξη, προστασία των χώρων πρασίνου και της επικάλυψης των αρμοδιοτήτων, δεν υπάρχει ενιαία πρακτική ως προς την διαχείριση του αστικού πρασίνου από τους ΟΤΑ.

Η διαχείριση των εντός σχεδίου υφιστάμενων χώρων κοινόχρηστου πρασίνου δασικού χαρακτήρα (πάρκων και αλσών), δηλαδή η φροντίδα ανάπτυξης, βελτίωσης, αναδάσωσης, φύλαξης, καθαριότητας, περιποίησης, υλοτομίας κ.λπ., αρμόδιες είναι κατ' αρχάς οι υπηρεσίες των ΟΤΑ, άλλως οι υπηρεσίες που αναφέρονται την τυχόν ad hoc υφιστάμενη ρύθμιση για τον κάθε χώρο πρασίνου, υπό την επιφύλαξη της έγκρισης των σχετικών ενεργειών από την αρμόδια δασική υπηρεσία, η οποία έχει πάντοτε κατά νόμον την ευθύνη προστασίας των δασών και των δασικών εκτάσεων.

Το πρόβλημα της αλληλεπικάλυψης αρμοδιοτήτων δεν εντοπίζεται στον προσδιορισμό της αρμοδιότητας του κάθε εμπλεκόμενου φορέα επί των εκτάσεων με αδιαμφισβήτητα δασικό χαρακτήρα, όσο την ασάφεια του χαρακτήρα κάθε χώρου πρασίνου ως δασικού ή μη.

Η καταλογογράφηση - χαρτογράφηση των χώρων αστικού πρασίνου, και η αποσαφήνιση ιδιοκτησιακού και πολεοδομικού καθεστώτος της κάθε έκτασης, αποτελούν αναγκαίες ενέργειες προκειμένου να δημιουργηθεί μια βάση

δεδομένων για την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών προστασίας. Για την ολοκλήρωση του συστήματος αποτελεσματικής διαχείρισης και προστασίας, ενδείκνυται η σύνταξη ενός γενικού σχεδίου διαχείρισης, κατόπιν εκπόνησης Στρατηγικής ΜΠΕ, και επιμέρους διαχειριστικών μελετών για κάθε καταγεγραμμένο χώρο.

ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΑ ΚΤΙΡΙΑ

Στα μεγάλα αστικά κέντρα αλλά και την ύπαιθρο υπάρχουν αρκετά κτήρια εγκαταλελειμμένα από τους ιδιοκτήτες τους. Η έλλειψη ενδιαφέροντος των ιδιοκτητών για την επισκευή και τη συντήρησή τους, μπορεί να αποδοθεί σε μία πλειάδα λόγων και αιτιών, όπως, την οικονομική αδυναμία τους, την εγκατάστασή τους στο εξωτερικό, σε δυσεπίλυτα προβλήματα διαχείρισης ή ακόμα και σε κληρονομικά ζητήματα. Η ύπαρξη τέτοιων κτηρίων καθιστά ωστόσο την πόλη αντιαισθητική, διασπά τον αστικό σχεδιασμό, θέτει σε κίνδυνο τη δημόσια ασφάλεια, την υγεία των περιοίκων, των διερχομένων πολιτών και υποβαθμίζει την καθημερινότητα των κατοίκων της.

Συνεπώς βιώνουμε μια εποχή που τα αντιαισθητικά και επικίνδυνα εγκαταλελειμμένα δεν έχουν πλέον θέση στη σύγχρονη ελληνική πόλη και η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συνδράμει αποφασιστικά προς την ανάπλαση και επωφελή αξιοποίησή τους.

Στόχος των ρυθμίσεων που προτείνονται είναι να διασφαλίσουν ότι, την περίπτωση που ο κύριος νομέας, η επικαρπωτής δεν διατηρεί το κτήριο σε καλή κατάσταση, παραβιάζοντας τη σχετική υποχρέωσή του, το κτήριο αυτό δεν θα καταλήξει να αποτελεί μία επικίνδυνη ή αντιαισθητική εστία. Ki αυτός ο στόχος επιτυγχάνεται με την επέμβαση του Δήμου ή του Δημοσίου, την περίπτωση εκείνη, που η παραβίαση της υποχρέωσης των προσώπων που συνδέονται με τα κτίρια με σχέση κυρίου ή επικαρπωτή ή νομέα είναι σταθερή και μόνιμη, και ο κύριος, νομέας και επικαρπωτής, χωρίς να παραιτείται από το δικαίωμα νομής ή κυριότητας πάνω στο οίκημα, παύει να το φροντίζει. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις θα εξειδικεύουν το ρυθμιστικό πεδίο εφαρμογής, θα καθορίζουν τη διαδικασία με την οποία **ο αρμόδιος διοικητικός φορέας θα παρεμβαίνει και θα εκτελεί τις εργασίες συντήρησης, ανάπλασης ή ακόμη και ανακατασκευής κτηρίου την περίπτωση που τα πρόσωπα που βαρύνονται με τις εργασίες αυτές δεν ανταποκρίνονται στη σχετική νόμιμη υποχρέωσή τους, θα ρυθμίζουν τον τρόπο κάλυψης της δαπάνης διατήρησης και ανάπλασης των κτηρίων**, το ποσοστό συμμετοχής του Δημοσίου ή των ΟΤΑ, τη συνολική δαπάνη, τον τρόπο υπολογισμού, τους όρους, τις προϋποθέσεις και τον τρόπο συμψηφισμού της αύξησης της οικονομικής αξίας του ακινήτου και των προσόδων από την οικονομική του εκμετάλλευση.

Η λειτουργική αξιοποίηση του κάθε επισκευασθέντος, πλέον, κτηρίου θα πρέπει να λάβει υπόψη της τις μελλοντικές ανάγκες στο τομέα της στέγης,

τους κοινόχρηστους χώρους, τις κοινωφελείς εξυπηρετήσεις σε κάθε γειτονιά και όλες αυτές τις ανάγκες σε συνάρτηση με την πολεοδομική οργάνωση κάθε πολεοδομικής ενότητας. Ως εκ τούτου, τα κτήρια που θα αποκατασταθούν μπορεί να αξιοποιηθούν για κατοικίες, βρεφονηπιακούς σταθμούς, παιδικούς σταθμούς, οίκους ευγηρίας, πολιτιστικά κέντρα, μουσεία, χώρους διοίκησης και διδασκαλίας πάσης φύσεως εκπαιδευτικών προγραμμάτων και, με δυο λόγια, μπορούν να υποδεχτούν εκείνες τις λειτουργίες, που απαιτούν οι ανάγκες των κατοίκων της σύγχρονης πόλης.

Με το Ν. 3431 / 2006 μεταφέρεται η αρμοδιότητα συντήρησης των τμημάτων Εθνικών οδών που διέρχονται από τον οικιστικό ιστό και των συνδετήριων οδών στους οικείους Δήμους.

Η αρμοδιότητα αυτή με βάση το νόμο και την εμπειρία που υπάρχει σημαίνει ότι οι Δήμοι αυτοί αναλαμβάνουν από την έκδοση των αντίστοιχων διοικητικών πράξεων της Γ.Γ. Περιφερειών και τη παραλαβή τους τα εξής:

- Συντήρηση και αποκατάσταση οδοστρωμάτων όπου απαιτείται
- Συντήρηση πρασίνου
- Καθαρισμός πρανών
- Συντήρηση και αντικατάσταση ηλεκτροφωτισμού
- Συντήρηση και αντικατάσταση πινακίδων σήμανσης
- Διαγράμμιση οδών
- Συντήρηση και αντικατάσταση στηθαίων ασφαλείας
- Αποκατάσταση φθορών από ατυχήματα

Και κάθε άλλη συμπληρωματική εργασία ανάλογα με το χαρακτήρα και τις ιδιαιτερότητες του οδικού δικτύου (π.χ. συντήρηση πεζογεφυρών, υπόγειες διαβάσεις κτλ.).

Η παραχώρηση της αρμοδιότητας αυτής στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ προϋποθέτει:

1) Την ύπαρξη ενός μηχανισμού συντήρησης του οδικού δικτύου ή επίβλεψης εργολαβιών αντίστοιχου αυτού των ΔΕΣΕ και ΔΕΚΕ, σε κάθε αρμόδιο Δήμο.

2) Τη διασφάλιση των αναγκαίων πόρων για να συντηρηθεί και λειτουργήσει αυτός ο μηχανισμός και για να χρηματοδοτηθούν οι αντίστοιχες εργολαβίες.

3) Τη παραλαβή των τμημάτων αυτών των εθνικών οδών σε άρτια κατάσταση γιατί όπως σήμερα διαπιστώνεται πολλά από τα τμήματα αυτά έχουν σημαντικές φθορές στο οδόστρωμα, ελλιπή μέτρα ασφαλείας και σήμανσης.

Συνεπώς προτείνεται:

1) Η διαπίστωση πριν την όποια παραχώρηση ότι οι οικείοι ΟΤΑ έχουν την αναγκαία υποδομή και το εξοπλισμό για ν' ανταποκριθούν στοιχειωδώς στις ανάγκες συντήρησης του οδικού δικτύου (ελάχιστη τεχνική δυνατότητα)

2) Τη θεσμική θωράκιση των αιρετών απέναντι σε αξιώσεις αστικής ευθύ-

νης μετά από ατυχήματα ή άλλες φθορές και βλάβες

3) Τον υπολογισμό ενός ελαχίστου κόστους ετήσιας συντήρησης από τον ΟΤΑ του εθνικού οδικού δικτύου μέρος του οποίου παραχωρείται η αρμοδιότητα στον οικείο ΟΤΑ

4) Το τεχνικό έλεγχο του οδοστρώματος και των λοιπών υποστηρικτικών υποδομών πριν τη παραλαβή τους από τους οικείους ΟΤΑ

5) Όπου διαπιστωμένα απαιτείται αποκατάσταση στοιχείων του οδοστρώματος ή ανακατασκευή του αυτή να πραγματοποιείται με μέριμνα και χρηματοδότηση του Υπουργείου Υποδομών και των ΔΕΣΕ, ΔΕΚΕ αρμοδιοτήτων του δικτύου αυτού.

Μόνο με τη προϋπόθεση αυτή να παραλαμβάνονται από τους οικείους ΟΤΑ.

Εναλλακτικά να συνταχθεί ένα εθνικό πρόγραμμα που θα χρηματοδοτεί τη πλήρη αποκατάσταση των φθορών του εθνικού δικτύου χρηματοδοτώντας τα συγκεκριμένα έργα που θα συμφωνηθούν μετά από τεχνική αστυνόμευση και εκθέσεις εκτίμησης κατάστασης Εθνικού Οδικού Δικτύου.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να κοστολογηθεί και να διαπραγματευθεί η ΚΕΔΚΕ τη διασφάλιση των αναγκαίων πόρων από το ΠΔΕ ως μια ξεχωριστή χρηματοδοτική γραμμή στη ΣΑΤΑ με αντίστοιχη αύξηση της ή ως ένα διακριτό ποσοστό επί της πρόσθετης απόδοσης του 40 % από τα τέλη κυκλοφορίας.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

Η προστασία της ανθρώπινης ζωής, της υγείας, της περιουσίας των πολιτών, της ομαλής κοινωνικής και οικονομικής ζωής, της περιβαλλοντικής ισορροπίας από φυσικούς κινδύνους αποτελεί μείζονα προτεραιότητα της συντεταγμένης πολιτείας και συνεπώς και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Καταστάσεις που προέρχονται είτε από φυσικά αίτια όπως σεισμοί και πλημμύρες, από συνήθως ανθρώπινα αίτια όπως οι πυρκαγιές αλλά και από την ανθρώπινη δραστηριότητα (τεχνολογικά ατυχήματα κτλ.) αποτελούν τη γενεσιουργό αιτία προβλημάτων που καλούνται οι μηχανισμοί πολιτικής προστασίας να αντιμετωπίσουν τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και σε επίπεδο διαχείρισης.

Σήμερα βιώνουμε μια ιδιαίτερα αυξητική τάση πρόκλησης τέτοιων γεγονότων.

Από τη μια οι συνέπειες της διαταραχής των περιβαλλοντικών ισορροπιών και η κλιματική αλλαγή και από την άλλη ο παγκόσμιος ανταγωνισμός και η ένταση της τεχνολογίας ευθύνονται σε μεγάλο βαθμό για τις καταστροφές που πηγάζουν από την ανθρώπινη δραστηριότητα.

Η ανάγκη του συντονισμού και του ενεργού ρόλου του κεντρικού κράτους, των συναρμόδιων υπηρεσιών της Νομαρχιακής και Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των ενεργών πολιτών δεν μπορεί να είναι ευχή, πρέπει να είναι

δεδομένη και συντεταγμένη.

Η προετοιμασία και η αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών σε επίπεδο ΟΤΑ αποτελεί τεράστια ευθύνη, δεν έχει να κάνει μόνο με το θεσμικό τους ρόλο αλλά και με την απαίτηση και ελπίδα των πολιτών από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που μπορούν να τους προσφέρουν μια ομπρέλα προστασίας άμεσα και αποτελεσματικά.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πέραν του γεγονότος ότι διαθέτουν από δικούς τους πόρους (ΣΑΤΑ Πυροπροστασίας) περισσότερα από 32 εκατομμύρια ευρώ για έργα και δράσεις πρόληψης δεν περιορίζονται μόνο σε αυτό:

- Μεριμνούν και επιβλέπουν τα μέτρα πρόληψης, ετοιμότητας, συνδρομής την αντιμετώπιση και την αποκατάσταση των προβλημάτων από φυσικές ή άλλες καταστροφές
- Συγκροτούν συντονιστικά τοπικά όργανα πολιτικής προστασίας (ΣΤΟ) συντονίζοντας τη τοπική δράση
- Φροντίζουν για την αναγκαία οργάνωση και υποδομή των υπηρεσιών τους (με μέσα, εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό) ώστε να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα πολιτικής προστασίας
- Διαθέτουν τις υποδομές του Δήμου τα μηχανήματα και το ανθρώπινο δυναμικό συνδράμοντας την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων
- Καθορίζουν και οργανώνουν τους χώρους υποδοχής πληγέντων για την ομαλή διαβίωση αστέγων μετά από φυσικές καταστροφές
- Μεριμνούν για τη συγκρότηση και οργάνωση εθελοντικών ομάδων ενισχύοντας τους πολλές φορές με μέσα και εξοπλισμό
- Εγκαθιστούν και συντηρούν συστήματα τροφοδοσίας νερού, δεξαμενές, παροχές, βυτιοφόρα και θέτουν το μηχανισμό των ΔΕΥΑ και τα δίκτυα στις υπηρεσίες των πυροσβεστικών δυνάμεων
- Συμβάλλουν μέσω της Δημοτικής Αστυνομίας την επιτήρηση ευαίσθητων περιοχών και συνδράμουν τις αρμόδιες αρχές σε μέτρα πολιτικής προστασίας
- Προβαίνουν σε έργα αποκατάστασης των ΧΑΔΑ και στη εξάλειψη όλων των ανεξέλεγκτων χώρων που μπορούν να αποτελέσουν εστία πυρκαγιάς
- Προβαίνουν σε μέτρα για το καθαρισμό οικοπέδων και άλλων κοινόχρηστων χώρων που μπορούν να αποτελέσουν πηγή κινδύνου πυρκαγιάς
- Προσδιορίζουν χώρους και τρόπους ασφαλούς εγκατάλειψης περιοχών που βρίσκονται σε κίνδυνο όταν αυτό κριθεί αναγκαίο
- Διαθέτουν όλο το δυναμικό της (ανθρώπινο και τεχνικό), όλο το μηχανολογικό της εξοπλισμό και τους δημοτικούς χώρους ως συνδρομή σε έκτακτες καταστάσεις αλλά και την εξυπηρέτηση πολιτών, σωστικών συνεργείων και όλων όσων βρίσκονται στη μάχη της αντιμετώπισης ενός έκτακτου γεγονότος προσφέροντας στέγη και τροφή σε πολλές περιπτώσεις.

Ως ΚΕΔΚΕ, αντιλαμβανόμενοι τη πολύ μεγάλη σημασία της πολιτικής προστασίας την υπόθεση της ασφάλειας των πολιτών και της κοινωνικής μέριμνας πήραμε σημαντικές πρωτοβουλίες μέχρι τώρα:

- Συντάξαμε μελέτη με την επιστημονική συνδρομή του ΙΤΑ η οποία καταλήγει σε συγκεκριμένες προτάσεις και μέτρα πολιτικής με τίτλο «Πολιτική Προστασία & ο ρόλος των ΟΤΑ».

- Συνδράμαμε οικονομικά και με αγορά εξοπλισμού από το αποθεματικό της ΚΕΔΚΕ, τους ΟΤΑ των περιοχών που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του 2007 αλλά και σε κάποιες αντίστοιχες περιπτώσεις των πυρκαγιών του περασμένου καλοκαιριού.

- Οργανώσαμε πιλοτικά το πρόγραμμα εκπαίδευσης στελεχών ΟΤΑ για θέματα πολιτικής προστασίας με τη μέθοδο του e - learning, τη τεχνική υποστήριξη του Πανεπιστημίου Αθηνών, την επιστημονική ευθύνη του καθηγητή κ. Λέκκα και την ευγενική οικονομική υποστήριξη της Εμπορικής Τράπεζας.

Ο Ν. 3013/02 αποτελεί κρίσιμο για το ζήτημα της πολιτικής προστασίας νομοθέτημα, κατ' αρχάς διότι επιχειρεί μία συνολική και συνεκτική ρύθμισή του, αλλά και διότι συνακόλουθα οργανώνει τον τρόπο δράσης των εμπλεκόμενων φορέων και των επιπέδων διοίκησης, δηλ θεσπίζει αρμοδιότητες. Κεντρικό όργανο στο εγκαθιδρυόμενο σύστημα είναι η Γ.Γ.Π.Π., υπέρ της οποίας θεσπίζεται τεκμήριο αρμοδιότητας για το σχεδιασμό και εφαρμογή των δράσεων πολιτικής προστασίας, όπως αυτές εν κατακλείδι αποτυπώνονται στο Γενικό Σχέδιο ΠΠ "Έξοκράτης" και στα επί μέρους, ανά Υπουργείο συντασσόμενα Ειδικά Σχέδια.

Στο πλαίσιο αυτό ιδιαίτερα πρέπει να επισημανθεί μεταξύ των άλλων, ότι η ΓΤΠΠ παρακολουθεί την εφαρμογή του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού πολιτικής προστασίας από τις Περιφέρειες και τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού και προβαίνει σε έλεγχο της εφαρμογής του, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες, καθώς επίσης ότι εισηγείται στον Υπουργό Εσωτερικών, πέρα από τη λήψη κάθε αναγκαίου μέτρου, ειδικότερα την κατανομή των πιστώσεων, στον τομέα της πολιτικής προστασίας προς τους ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Το γραφείο πολιτικής προστασίας, ως οργανωτική δομή των ΟΤΑ, φαίνεται να απασχολεί το νομοθέτη εντονότερα στο μέτρο που αυτό εντάσσεται ως οργανική μονάδα στο διοικητικό μηχανισμό της Ν.Α.

Αντίθετα, για το αντίστοιχο γραφείο στους Δήμους η μόνη αναφορά είναι, ότι οι αρμοδιότητές του "συναρτώνται με την εξασφάλιση της αναγκαίας οργάνωσης και υποδομής προς λήψη μέτρων πολιτικής προστασίας".

Ωστόσο, η συγκεκριμένη νομοθετική εκδοχή "δεν συνεπάγεται οποιαδήποτε αποδυνάμωση της ευχέρειας ενός Δήμου να προβλέψει στον ΟΕΥ αυτού Γραφείο Πολιτικής Προστασίας και να θεσπίσει ειδικότερες αρμοδιότητες αυτού.

Τέλος, την έδρα κάθε Δήμου, όπως και την έδρα κάθε νομού συνιστάται Συντονιστικό Τοπικό Όργανο (ΣΤΟ), ή Συντονιστικό Νομαρχιακό Όργανο (ΣΝΟ) αντίστοιχα. Η συγκρότηση και των δύο οργάνων έχει μία ευρεία αντιπροσωπευτική βάση, στο ΣΝΟ σαφώς ευρύτερη, αφού αποτελούνται από αιρετούς, ανωτέρους υπαλλήλους του οικείου νομικού προσώπου ή και άλλων υπηρεσιών, εκπροσώπους των σωμάτων ασφαλείας, εθελοντικών οργανώσεων, κοινωνικών φορέων κ.λπ. Σημειώνεται, ότι στο ΣΝΟ συμμετέχουν εκπρόσωποι των Δήμων ή Κοινοτήτων των πληττομένων περιοχών, ενώ στο ΣΤΟ, ως τακτικά μέλη, ειδικευμένα στελέχη πολιτικής προστασίας της Περιφέρειας και του νομού. Είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν τοπικοί μηχανισμοί προστασίας του περιβάλλοντος με αρμοδιότητες, στελέχωση και την αναγκαία για τη λειτουργία τους υποδομή

Ως μια πρώτη και ορατή στο άμεσο μέλλον πρωτοβουλία προτείνεται να είναι η ίδρυση σε όλους τους Δήμους

«ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ».

Για τα γραφεία αυτά πρέπει να προσδιοριστούν:

- α) Προδιαγραφές λειτουργίας
- β) Περιγραφή αρμοδιοτήτων
- γ) Αναγκαίες θεσμικές ρυθμίσεις (νομοθετικές, ΟΕΥ κτλ.)
- δ) Αναγκαίο ανθρώπινο δυναμικό (ειδικότητα - εξειδίκευση)
- ε) Πρόγραμμα εκπαίδευσης των στελεχών
- στ) Απαιτούμενη υποδομή και εξοπλισμός
- ζ) Ειδικό πληροφοριακό σύστημα

Για τις ανάγκες αυτές μπορεί ν' αξιοποιηθεί το Ε.Π. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007-2013 και συγκεκριμένα ο άξονας προτεραιότητας ΙΑ, ΙΒ, ΙΓ.

«ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΟΜΩΝ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ»

Προτείνεται:

- Χρηματοδότηση μιας προγραμματικής σύμβασης μεταξύ ΥΠΕΣ – ΚΕΔΚΕ - ΕΕΤΑΑ ή και ΠΕΤΑ από το νέο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Τ.Α., με στόχο την οριζόντια υποστήριξη μιας τέτοιας «πρωτοβουλίας» για τη δημιουργία Γραφείων Περιβάλλοντος και Πολιτικής Προστασίας.

β) Ειδική πρόσκληση από την ΕΥΔ του Ε.Π. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ για ένα έργο με αυτό το αντικείμενο και με τελικό Δικαιούχο τη ΚΕΔΚΕ ή το ΙΤΑ για να μπορέσει να ενισχυθεί σε πρώτη φάση η προσπάθεια αυτή και από πόρους του ΕΣΠΑ.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ Κέντρου Επιχειρήσεων ΟΤΑ με βάση τη μελέτη του ΓΤΑ

1. Οργανωτική Δομή

Η οργανωτική δομή του ΚΕΠΙΧ θα πρέπει να περιλαμβάνει 5 τμήματα:

➤ **Διοίκησης**, με ευθύνη κυρίως για την λήψη αποφάσεων όπως η προκήρυξη της κατάστασης εκτάκτου ανάγκης, η έκδοση δημοτικών/νομαρχιακών αποφάσεων και η έγκυρη, έγκαιρη και υπεύθυνη ενημέρωση του κοινού.

➤ **Επιχειρήσεων**, με ευθύνη κυρίως την εφαρμογή των αποφάσεων και δράσεων που αποφασίζονται από την Διοίκηση.

➤ **Σχεδιασμού και πληροφοριών**, με ευθύνη κυρίως την συλλογή, ανάλυση και διάχυση της πληροφορίας, την σχεδίαση των δράσεων της κάθε βάρδιας και της καταγραφής γεγονότων, διαταγών και επιστήμων επικοινωνιών.

➤ **Υποδομών**, με ευθύνη κυρίως την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας σε αξιόμαχη κατάσταση των αναγκαίων υποδομών, εξοπλισμού και υλικού καθώς και του κατάλληλου προσωπικού.

➤ **Οικονομικών**, με ευθύνη κυρίως την καταγραφή ζημιών, ωρών εργασίας προσωπικού, κόστους υλικών και άλλων αναγκαίων εξόδων.

2. Υποδομή

α. Κτιριακές εγκαταστάσεις

Οι απαιτούμενοι χώροι για την σωστή λειτουργία, λαμβάνοντας υπόψη και τις απαιτήσεις που αναφέρθηκαν ανωτέρω δεν είναι αναγκαίο να δεσμεύονται αποκλειστικά για το ΚΕΠΙΚ. Ετσι, υπάρχοντες χώροι θα μπορούσαν να διαμορφωθούν καταλλήλως ώστε σε συνθήκες έκτακτης ανάγκης να στεγάσουν το ΚΕΠΙΧ. Υπάρχουν όμως απαιτήσεις για κάποιους χώρους που δεν μπορεί παρά να είναι αποκλειστικής χρήσεων του ΚΕΠΙΧ.

β. Εξοπλισμός

Ένας ενδεικτικός κατάλογος υλικού και εξοπλισμού ανεβάζει το σύνολο του κόστους αγοράς των αναγραφόμενων ανα ΟΤΑ σε **120.000 Ευρω** περίπου. Εκτιμάται και ένα κόστος της τάξεως των **15.000 Ευρω ετησίως** για συντήρηση, αντικατάσταση και βελτίωση.

3. Στελέχωση

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι ανάγκες νέου μόνιμου προσωπικού δεν θα υπερβαίνουν τους 1-2, οι οποίοι διοικητικά θα ανήκουν και θα στελεχώνουν το Γραφείο Πολιτικής Προστασίας. Η διεκπεραίωση των υπολοίπων δράσεων-καθηκόντων θα ανατεθεί σαν πρόσθετη αρμοδιότητα στα σχετικά υπηρετούντα στελέχη του ΟΤΑ. **Οι θέσεις στελέχωσης του ΚΕΠΙΧ δεν είναι μόνιμες θέσεις εργασίας αλλά θέσεις ευθύνης για την περίοδο ανάγκης αλλά και προετοιμασίας.**

4. Εκπαίδευση

Ένα σημαντικό κόστος της λειτουργίας του συστήματος θα προέλθει από

την εκπαίδευση του προσωπικού αλλά και των ΜΚΟ, εθελοντών κλπ που θα ενταχθούν σε δράσεις. Το κόστος αυτό είναι δύσκολο να εκτιμηθεί αρχικά επειδή, αν υιοθετηθεί η λειτουργία των ΓΠΠ και ΚΕΠΙΧ σε επίπεδο ΟΤΑ που σύμφωνα με την διαβλεπόμενη εξέλιξη των ΟΤΑ θα αριθμούν περίπου 50, θα πρέπει να σχεδιαστεί ένα σύστημα συνεχούς εκπαίδευσης που θα καλύπτει όλες τις ανάγκες.

5. Υποστηρικτικές Δράσεις

Η προετοιμασία των διαφόρων σχεδίων δράσης, συμφωνιών με φορείς, μνημονίων συνεργασίας θα γίνουν από το προσωπικό του κάθε ΟΤΑ που έχει και καλύτερη γνώση των ιδιομορφιών της περιοχής των.

Μέρος του κόστους αυτού περιλαμβάνει και την σύνταξη σχεδίου Εγχειριδίου Λειτουργίας που να διανεμηθεί πιλοτικά σε μερικούς ΟΤΑ ώστε μετά από τις αλλαγές που τυχόν προκύψουν ώστε να αντιμετωπισθούν προβλήματα προσαρμογής και εφαρμογής να διατεθεί στους υπόλοιπους ΟΤΑ.

Υπάρχει και το επιπλέον κόστος της εκτίμησης της επικινδυνότητας της κάθε περιοχής που δεν είναι δυνατή η εκτίμηση της απαιτούμενης δαπάνης χωρίς την διερεύνηση της υπάρχουσας πληροφορίας από προηγούμενα έργα πχ. μικροζωνικών σεισμικών μελετών, χαρτογράφησης κλπ.

6. Πόροι

Οι πόροι είναι δυνατόν να καλυφθούν από υπάρχουσες χρηματοδοτικές δομές ως εξής:

α. Το εφάπαξ κονδύλιο των **61,5 Εκατ Ευρώ**, θα μπορούσε να ενταχθεί και να χρηματοδοτηθεί από τα κονδύλια του προγράμματος «Θησέας» και το νέο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

β. Το ετήσιο κονδύλιο λειτουργίας των **9,0 Εκατ Ευρώ ετησίως** θα μπορούσε να εκταμιεύεται από την τακτική επιχορήγηση των ΟΤΑ (ΣΑΤΑ).

γ. Μέσω της αναθεώρησης του ΕΣΠΑ και από τα Ε.Π. Διοικητική Μεταρρύθμιση και Ψηφιακή Σύγκλιση.

Το μεγαλύτερο τμήμα του εφάπαξ κονδυλίου αφορά την εκτίμηση της επικινδυνότητας των περιοχών ευθύνης των ΟΤΑ, η οποία είναι η απαραίτητη βάση για την εκκίνηση όλων των άλλων. Η πληροφορία που θα συλλεχθεί για την εκτίμηση αυτή εξάλλου έχει πολλαπλές χρήσεις και ως εκ τούτου κρίνεται ότι ο λόγος οφέλους/κόστους για τη δαπάνη αυτή είναι πολλαπλά ωφέλιμος.

ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΠΡΑΣΙΝΟ, ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ, ΝΕΡΑ

«ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ & ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ»

Η χώρα μας διαθέτει ένα πολύ μεγάλο «φυσικό» πλούτο και μια βιοποικιλότητα που είναι από τις σημαντικότερες την Ευρώπη.

Είναι χαρακτηριστική ταυτόχρονα η καθυστέρηση της χώρας μας να λάβει μέτρα θεσμικά και διοικητικά προστασίας των περιοχών αυτών.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καταδίκασε την Ελλάδα η οποία, παραλείποντας να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για τη θέσπιση και εφαρμογή ενός συνεκτικού, συγκεκριμένου και ολοκληρωμένου νομικού καθεστώτος, ικανού να εξασφαλίσει τη βιώσιμη διαχείριση και την αποτελεσματική προστασία των ζωνών ειδικής προστασίας. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, μέχρι σήμερα, η Ελληνική Δημοκρατία έχει ταξινομήσει 163 ΖΕΠ. Μόνο 31 ΖΕΠ έχουν αποτελέσει αντικείμενο πράξεως χαρακτηρισμού προβλεπόμενης από την εθνική νομοθεσία και, συνεπώς, τυγχάνουν ειδικού καθεστώτος προστασίας, δυνάμενου να διασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας περί πτηνών.

Σε εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας η χώρα μας έλαβε έστω και καθυστερημένα μέτρα προστασίας των φυσικών οικοτόπων και οικοτόπων ειδών και προσδιορίστηκαν:

Α) Οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας(ΖΕΠ) με βάση την οδηγία 79/409/ΕΚ.

Β) Οι Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) όπως ορίζονται από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ.

Ο κατάλογος των ΤΚΣ οριστικοποιήθηκε στις 21/9/2006 (ΕΕΚ τεύχος (259)).

Τα κράτη μέλη οφείλουν σε διάστημα (6) ετών από την ημερομηνία αυτή να κηρύξουν τις προστατευόμενες αυτές περιοχές ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ) και να καθορίσουν προτεραιότητες και μέτρα για τη διατήρησή τους.

Η Ελλάδα έχει μέχρι σήμερα χαρακτηρίσει (163) ΖΕΠ και (239) ΤΚΕ. Οι 11 υγρότοποι απ' αυτούς καλύπτονται από τη συνθήκη RAMSAR. Απ' αυτές τις περιοχές (31) τόποι έχουν οριστεί ταυτόχρονα ως ΖΕΠ και έχουν προταθεί και ως ΤΚΣ. Οι περιοχές αυτές αποτελούν το γνωστό δίκτυο NATURA 2000.

Το χερσαίο τμήμα της έκτασης NATURA 2000 καταλαμβάνει το 21% του ελληνικού χέρσου εδάφους και το θαλάσσιο το 5,5% των χωρικών μας υδάτων.

Για να κηρυχθεί μια περιοχή ως προστατευόμενη σύμφωνα με την εθνι-

κή νομοθεσία (Ν.1650/86) απαιτείται η εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ).

Μέχρι σήμερα έχουν εκπονηθεί ή βρίσκονται σε διάφορα στάδια (εκπόνηση, έγκριση, κήρυξη) 84 ΕΠΜ.

Σ' ότι αφορά τους φορείς διαχείρισης:

Συνολικά έχουν συσταθεί 27 φορείς. Πρόσφατα τοποθετήθηκαν επικεφαλής στους φορείς αυτών και ειδικοί επιστήμονες προκειμένου να τεθούν σε ουσιαστική λειτουργία.

Ο πρώτος φορέας που συστάθηκε ήταν το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου (Ν.1650/1986). Πολύ αργότερα συστάθηκε το Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Σχινιά - Μαραθώνα (Ν.2742/1999) ενώ με το Ν. 3044/20002 ιδρύθηκαν άλλοι 25 Φορείς Διαχείρισης.

Για τις υπόλοιπες προστατευόμενες περιοχές δεν υπάρχει συγκεκριμένος φορέας διαχείρισης αλλά σ' αυτές τις περιοχές παρεμβαίνουν οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς, τα Δασαρχεία, η Τ.Α., οι περιβαλλοντικές οργανώσεις κ.α. κατά περίπτωση.

Έτσι σήμερα έχουμε από τη μιά προστατευόμενες περιοχές με Φορέα Διαχείρισης και εξασφάλιση χρηματοδότησης από το Γ' ΚΠΣ (ΕΠΠΕΡ), πρόβλεψη χρηματοδότησης από το ΕΣΠΑ (ΕΠΠΕΡΑΑ) και υπό διαμόρφωση θεσμικό, νομικό και διοικητικό πλαίσιο λειτουργιών και από την άλλη μια δεύτερη ομάδα προστατευόμενων περιοχών χωρίς φορέα, χωρίς εξασφαλισμένη χρηματοδότηση και χωρίς ουσιαστικό πλαίσιο προστασίας τους, με συχνό φαινόμενο την ανεξέλεγκτη δραστηριότητα.

Η αναγκαιότητα μερικής τουλάχιστον πάγιας χρηματοδότησης των ΦΔ από τον κρατικό προϋπολογισμό αποτελεί πλέον κοινή διαπίστωση. Μέσα την επόμενη 4ετία θα πρέπει να επανεξεταστεί το νομικό καθεστώς που διέπει τους ΦΔ και καθορίζεται από το ν. 2742 /99, με γνώμονα την οικονομική βιωσιμότητα των ΦΔ. Το μεγάλο και δύσκολο αυτό θέμα θα πρέπει να τεθεί στις προτεραιότητες της διοίκησης και να αντιμετωπιστεί μέσα την επόμενη διετία και πριν από τη ίδρυση νέων ΦΔ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ

Τα οικοσυστήματα στη χώρα μας κινδυνεύουν κύρια από την ανθρώπινη δραστηριότητα και τη κλιματική αλλαγή με κυρίαρχο ζήτημα σήμερα τη σημαντική μείωση του υδάτινου στοιχείου.

Τα προβλήματα και οι απειλές έγκειται:

1) Την ανεξέλεγκτη ανθρώπινη δραστηριότητα (κύρια γεωργία, κτηνοτροφία, τουρισμός, μεταποίηση) εντός και σε μια περιμετρική ζώνη των προστατευόμενων περιοχών η οποία ευνοείται από την απουσία ελεγκτικών μηχανισμών.

2) Την έλλειψη σαφούς θεσμικού πλαισίου και διοικητικών ρυθμίσεων.

Εκτιμάται ότι 3 στις 4 περιοχές NATURA της χώρας δεν έχουν συγκεκρι-

μένα όρια και θεσμοθετημένες χρήσεις γης.

3) Στη παράνομη άντληση υδάτων για αρδευτικούς σκοπούς και τη μόλυνση των υδάτων από ανθρώπινες δραστηριότητες.

4) Την επίδραση των συνεπειών των καταστροφικών πυρκαγιών του 2007 σε διάφορα οικοσυστήματα και η εμφανιζόμενη λαθροθηρία σε πολλές περιπτώσεις.

5) Στη καθυστέρηση της δημιουργίας φορέων διαχείρισης και της προώθησης των σχετικών ΚΥΑ για τη προστασία των περιοχών αυτών. Με δύο λέξεις θεσμική ανεπάρκεια, χωρίς καμιά κρατική μέριμνα.

6) Στη κάλυψη μόνο 27 περιοχών με φορείς διαχείρισης και την εγκατάλειψη της διαχείρισης και εποπτείας των υπολοίπων.

7) Στη δυσκολία διαχείρισης και ελέγχου από ένα πολυδαίδαλο σύστημα αρμοδιοτήτων. Έχουμε περιοχές που τις διαχειρίζονται τα Δασαρχεία, άλλες Δήμοι, Δημοτικές Επιχειρήσεις, αναπτυξιακές εταιρείες, μοναστήρια, ιδιώτες κτλ.

8) Η έλλειψη διαχειριστικών σχεδίων, εξασφαλισμένης χρηματοδότησης, προγραμματίων προστασίας και ανάδειξης, σήμανσης κτλ. Γενικά παρατηρούμε μη συντονισμένες δράσεις χωρίς προγραμματισμό και στόχευση

9) Αδυναμία ουσιαστικής λειτουργίας των φορέων διαχείρισης που έχουν συσταθεί:

α) Τα Δ.Σ διορίζονται από το κράτος.

β) Η εκπροσώπηση και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των περιβαλλοντικών οργανώσεων και των επιστημονικών φορέων βρίσκεται σε δεύτερη μοίρα

γ) Οι φορείς έχουν ελλιπή στελέχωση.

δ) Δεν έχουν ελεγκτικές αρμοδιότητες (αρμοδιότητα ανακριτικού υπαλλήλου) όταν την διαθέτουν οι θηροφύλακες και οι αγροφύλακες.

ε) Δεν έχουν επαρκή και σταθερή χρηματοδότηση για να ασκήσουν το παρεμβατικό τους ρόλο για τη προστασία και την ανάδειξη των οικοσυστημάτων

10) Η ύπαρξη ακόμα ανεξέλεγκτων ΧΑΔΑ αλλά και η έλλειψη βιολογικών καθαρισμών σε γειτνιάζοντες οικισμούς με τις προστατευόμενες περιοχές.

11) Η παράνομη απόθεση αποβλήτων από τις βιομηχανίες, η παράνομη αμοληψία, η παράνομη υλοτομία και αλιεία ανάλογα και αντίστοιχα με τη μορφή του οικοσυστήματος.

12) Η αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις που βρίσκονται εντός των προστατευόμενων περιοχών.

13) Επιθεωρητές περιβάλλοντος, Νομαρχιακές Υπηρεσίες Περιβάλλοντος και Δασαρχεία αδυνατούν να εποπτεύσουν επαρκώς τις προστατευόμενες περιοχές λόγω έλλειψης προσωπικού, μέσων και πόρων.

Η χώρα μας, ιδιαίτερα ευνοημένη από πλευράς φυσικών οικοσυστημάτων και τοπίων, σημειώνει σοβαρές αποτυχίες σ' ότι αφορά την προστασία

και διατήρησή τους λόγω μεγάλων νομοθετικών ελλειμμάτων και ακόμη μεγαλύτερων αδυναμιών εφαρμογής της υπάρχουσας περιβαλλοντικής νομοθεσίας, που εντείνονται στο πλαίσιο του κυρίαρχου μοντέλου ανάπτυξης που ευνοεί τη ραγδαία ανάλωση των φυσικών πόρων.

Η απορροφητικότητα των περιβαλλοντικών κονδυλίων από τα **Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης** είναι από τις χαμηλότερες.

Ο θεσμός των **Φορέων Διαχείρισης**, θετικός κατ' αρχήν, πάσχει όχι μόνο από την έλλειψη ειδικής νομοθεσίας σε αρκετές ακόμη περιπτώσεις, αλλά και από την υποχρηματοδότηση από τον τακτικό προϋπολογισμό, την έλλειψη αρμοδιοτήτων, μέσων και προσωπικού (ιδίως φυλάκων με δικαιώματα ανακριτικού υπαλλήλου) για την εφαρμογή των αποφάσεών του.

Άλλοι ελεγκτικοί θεσμοί όπως οι **επιθεωρητές περιβάλλοντος** αδυνατούν να φέρουν επαρκώς σε πέρας το έργο τους, λόγω επίσης σοβαρών ελλείψεων προσωπικού και μέσων, με αποτέλεσμα, πρακτικά, να μην ελέγχεται η τήρηση των αποφάσεων περιβαλλοντικών όρων και γενικά να μην πατάσσεται επαρκώς το περιβαλλοντικό έγκλημα.

Οι **Νομαρχιακές Υπηρεσίες** περιβάλλοντος είναι ισχνές και αδύναμες, ενώ φαινόμενο συχνό είναι ο εκφοβισμός και η άσκηση πιέσεων στα στελέχη τους.

Η **Δασική Υπηρεσία**, ακρογωνιαίος λίθος κάθε πολιτικής προστασίας των φυσικών οικοσυστημάτων, υφίσταται τα τελευταία χρόνια συστηματική απογύμνωση από μέσα, αρμοδιότητες και προσωπικό.

Ζητάμε και προτείνουμε:

1) την **ολοκλήρωση των ειδικών νομοθεσιών** για τις προστατευόμενες περιοχές με μορφή Προεδρικών Διαταγμάτων.

2) την λήψη ουσιαστικών μέτρων για την **ορατή βελτίωση του επιπέδου εφαρμογής της νομοθεσίας** ιδίως στους τομείς της διαχείρισης και καταπολέμησης της μόλυνσης υδατίνων σωμάτων, της καταπάτησης δημοσίων εκτάσεων, της ανάταξης καμένων περιοχών και υποβαθμισμένων λιμναίων οικοσυστημάτων. Στον άμεσο τερματισμό του φαινομένου της **μη εφαρμογής δικαστικών αποφάσεων**.

3) την προώθηση **διακρατικών συμφωνιών** για τη διασυνοριακή ρύπανση, με έμφαση στους διεθνείς ποταμούς Αξιό, Νέστο, Στρυμόνα, Έβρο καθώς και περιφερειακών συμφωνιών διακρατικής συνεργασίας φορέων Τ.Α., στα πρότυπα των «ευρωπεριοχών». (Υδροδιπλωματία)

4) Την αναδιοργάνωση και επαρκή στελέχωση της **Δασικής Υπηρεσίας**, των **επιθεωρητών περιβάλλοντος**, των **νομαρχιακών υπηρεσιών ελέγχου περιβάλλοντος**. Να δοθεί έμφαση την επιβολή και εφαρμογή **αποτρεπτικού ύψους κυρώσεων για το περιβαλλοντικό έγκλημα** και στη χρήση των προστίμων για σκοπούς περιβάλλοντος. Να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του αισθήματος ατιμωρησίας που διακρίνει μέρος των στελεχών της τοπικής αυτοδιοίκησης.

5) τη νομοθέτηση **ειδικής εισαγγελίας περιβάλλοντος**.

6) Την ουσιαστική ενίσχυση από την Πολιτεία **των Φ.Δ. αστικών στερεών και υγρών αποβλήτων** ώστε να παύσει η σοβαρή επιβάρυνση των οικοσυστημάτων από τις ανεξέλεγκτες απορρίψεις.

7) Την απόλυτη εφαρμογή της απαγόρευσης της θήρας στους οικοτόπους προτεραιότητας, την λήψη μέτρων για την πάταξη της λαθραίας θήρας.

8) Την προώθηση όλων των αναγκαίων περιοριστικών ρυθμίσεων με στόχο τη θεσμική θωράκιση των Φορέων Διαχείρισης και των περιοχών αυτών από την ανεξέλεγκτη ανθρώπινη δραστηριότητα.

9) Τη διασφάλιση πόρων από το Ε.Σ.Π.Α. 2007–2013 (ΕΠΕΡΑΑ) και το Π.Δ.Ε. για τη βιώσιμη λειτουργία των Φορέων και για την υλοποίηση έργων και μέτρων ουσιαστικής προστασίας των προστατευόμενων περιοχών.

Το φυσικό περιβάλλον της χώρας μας και η αξία του

Την Ελλάδα υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία του φυσικού περιβάλλοντος, χερσαίου και υδατινού. Αυτό οφείλεται την πολυδιάσπαση του γεωγραφικού χώρου της Ελλάδας (βουνά, νησιά κλπ) και στη γεωγραφική θέση. Σημαντική είναι η γενετική ποικιλότητα στα ζώα και τα φυτά που αποτελεί παράγοντα ανθεκτικότητας απέναντι στις εξωτερικές πιέσεις, όπως επιδημίες, κλιματικές ακρότητες κλπ. Αλλά και η ποικιλότητα των ειδών, από τις πλουσιότερες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμβάλλει στη σταθερότητα των συστημάτων. Τέλος, η ποικιλότητα των οικοσυστημάτων, βιοκοινωνιών και ενδιαιτημάτων αποτελεί το συνδετικό κρίκο που ορίζει τη μεγάλη αξία του Ελληνικού φυσικού περιβάλλοντος

Το φυσικό περιβάλλον έχει μεγάλη σημασία για την επιβίωση και ανάπτυξη του ανθρώπου και των άλλων έμβιων όντων. Η υποβάθμισή του, με τη μορφή της εξάντλησης του φυσικού κεφαλαίου της Ελλάδας, επιφέρει διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας με επιπτώσεις στο ανθρωπογενές περιβάλλον και την οικονομία των διαφόρων περιοχών της χώρας μας.

Τα θαλάσσια οικοσυστήματα έχουν για τον τόπο μας ιδιαίτερη αξία, περιβαλλοντική, οικιστική, οικονομική αλλά και περινηγτική. Είναι χαρακτηριστικό το μεγάλο μήκος ακτογραμμής των Ελληνικών θαλασσών (17.000 χλμ.) που δημιουργούν ένα φυσικό σχηματισμό με μεγάλη αξία αλλά και μεγάλη ιστορία. Το σύνολο δε των νησιών και βραχονησίδων της χώρας μας ξεπερνάει τις 3.000. Γίνεται επομένως κατανοητό ότι το οικολογικό απόθεμα της χώρας μας, και σε αυτό τον τομέα, είναι αστείρευτο. Είναι όμως γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις οι ανθρώπινες επεμβάσεις έχουν ξεπεράσει τη φέρουσα ικανότητα των οικοσυστημάτων και επομένως οφείλουμε να λάβουμε τα κατάλληλα μέτρα για τη διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας, η οποία κινδυνεύει να διαταραχθεί με συνέπειες οικολογικές αλλά και οικονομικές.

Νερά

Ο φυσικός πλούτος της χώρας μας περιλαμβάνει το θαλάσσιο υγρό στοιχείο και τα επιφανειακά και υπόγεια γλυκά νερά. Η προστασία των νερών της χώρας μας υπό το πρίσμα των διεθνών προκλήσεων και επιπτώσεων είναι ιδιαίτερα σημαντική για την υγεία των πολιτών και την οικονομία της χώρας μας. Ο τουρισμός, κυρίως ο θερινός, στηρίζεται κατά σημαντικό μέρος την υγεία και καθαρότητα των θαλασσών μας. Η Ελλάδα όμως, λόγω της ιστορίας της αλλά και του πλούσιου φυσικού περιβάλλοντος προσφέρεται για διακοπές όλο το χρόνο. Έχουμε λοιπόν υποχρέωση να διαφυλάξουμε την υγεία του κάθε είδους υγρού στοιχείου που βρέχει τη χώρα μας. Δυστυχώς τα τελευταία χρόνια έχουν επισημανθεί πολλά προβλήματα στο θαλάσσιο περιβάλλον, τις λίμνες, τα ποτάμια αλλά και τους υδροφόρους ορίζοντες. Η έλλειψη ουσιαστικών ελέγχων, η ανευθυνότητα και το αναποτελεσματικό πλέγμα νομοθεσίας, δικαιοσύνης και δημόσιας διοίκησης, ευθύνονται για τα προβλήματα που υπάρχουν. Είναι γνωστό ότι υπάρχουν ολόκληρες περιοχές, των οποίων ο κύκλος συνεχώς διευρύνεται, που στερούνται πρόσβασης σε καλό πόσιμο νερό, ενώ οι ιδιωτικές εταιρείες έχουν αρχίσει να τρίζουν τα χέρια τους για τα συνεχώς αυξανόμενα έσοδά τους από την κατάσταση αυτή. Αλλά τα προβλήματα δεν είναι μόνο ποιοτικά αλλά και ποσοτικά. Είναι γεγονός ότι τα προβλήματα των νερών ξεφεύγουν εν πολλοίς από τη δικαιοδοσία και τις δυνατότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το Κράτος δεν έχει ακόμα συγκροτήσει αποτελεσματικούς μηχανισμούς αντιμετώπισης του προβλήματος των νερών. Το Εθνικό Συμβούλιο Υδάτων που δημιουργήθηκε εδώ και πολλά χρόνια δεν έχει συνεδριάσει ούτε μία φορά μέχρι σήμερα. Αντίστοιχα και τα Περιφερειακά. Η ΚΕΔΚΕ όμως οφείλει να οργανώσει εκστρατεία για την αναβάθμιση της ποιότητας των νερών, να πιέσει την πολιτεία για τη λήψη ουσιαστικών μέτρων προστασίας των υδάτων. Η ίδια η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να εποπτεύει για την προστασία των νερών των περιοχών ευθύνης της. Το πρόβλημα δυστυχώς είναι πολύ πιο σοβαρό από όσο είναι σήμερα γνωστό και η τακτική του στρουθοκαμηλισμού δεν ωφελεί κανένα. Χρειάζονται λοιπόν γενναίες αποφάσεις και γενναία μέτρα.

Ο ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΩΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Η απόφαση του συνεδρίου της Κυλλήνης, τα συμπεράσματα του ΙΤΑ και το πλαίσιο αρχών που αποτυπώνεται στο κείμενο δημόσιας διαβούλευσης για το «Πρόγραμμα Καλλικράτης», θέτουν ως βασικούς στρατηγικούς στόχους την αλλαγή του αναπτυξιακού προτύπου της χώρας στην κατεύθυνση της πράσινης ανάπτυξης, τη μεγαλύτερη δυνατή δημοκρατική νομιμοποίηση, τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας και διαφάνειας αλλά και οικονομίας κλίμακας μέσα από την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων, νέους ισχυρούς Δήμους και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση.

Το Σύνταγμα (101 παρ.2) αναφέρει: «Η διοικητική διαίρεση της Χώρας διαμορφώνεται με βάση τις γεωοικονομικές, κοινωνικές και συγκοινωνιακές συνθήκες». Η αναφορά στις τρεις αυτές επιμέρους ενότητες αποτελεί τον οδηγό στην εξειδίκευση των κριτηρίων και στην περιγραφή διαδικασίας αναζήτησης λύσης.

Τα κριτήρια για την χωροθέτηση των διοικητικών ορίων των νέων ΟΤΑ που αναφέρονται στο κείμενο διαβούλευσης για το «Πρόγραμμα Καλλικράτης» βασίζονται σε εκείνα που υιοθέτησε η ΚΕΔΚΕ το 2007 στο Συνέδριο της Κυλλήνης και είναι τα ακόλουθα:

Πληθυσμιακά (όπως ο αριθμός των δημοτών, ο αριθμός των κατοίκων, η πληθυσμιακή πυκνότητα, η κατανομή των κατοικιών).

Κοινωνικά (όπως το μέσο μέγεθος νοικοκυριού, οι μορφωτικοί δείκτες, το ποσοστό αλλοδαπών).

Οικονομικά (όπως η απασχόληση, η δομή της απασχόλησης, η εργασιακή κινητικότητα, το εισόδημα).

Γεωγραφικά (όπως έκταση και μορφολογία, το σχήμα, η προσβασιμότητα, τα δίκτυα υποδομών).

Αναπτυξιακά (όπως η δομή της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας και γενικότερα της τοπικής ανάπτυξης, η ύπαρξη εκπαιδευτικών και ερευνητικών φορέων, η συμμετοχή σε Κοινοτικά και Εθνικά Προγράμματα).

Λειτουργικά και βιωσιμότητας του νέου δήμου (πόροι και ενδογενές δυναμικό).

Πολιτιστικά, Ιστορικά.

Χωροταξικά κριτήρια, με τα οποία επιδιώκεται:

α) Η γεωγραφική / χωρική ολοκλήρωση των διαφόρων κοινωνικών, διοικητικών και οικονομικών λειτουργιών, εξυπηρετήσεων και υποδομών που διασφαλίζουν κάποιου βαθμού βιωσιμότητα (χωρίς να είναι απόλυτος κανόνας).

β) Η γεωγραφική κινητικότητα σε συνδυασμό με τις λειτουργικές εξαρτήσεις και επιρροές μεταξύ των οικιστικών κέντρων.

γ) Η ταυτότητα του τόπου που αναφέρεται στο συμβολικό και στο σημειολογικό επίπεδο για την τοπική κοινωνία.

Συσχετίζοντας τα προαναφερόμενα κριτήρια με τους ορισμούς για το Χωροταξικό και Πολεοδομικό Σχεδιασμό προκύπτει η άμεση συσχέτιση του χωροταξικού σχεδιασμού με τη διοικητική αναδιάρθρωση αλλά τον αναπτυξιακό προγραμματισμό αλλά και την περιβαλλοντική πολιτική, μια και:

«Ως χωροταξικό «σχέδιο»: Σύνολο κειμένων και σχεδίων με τα οποία εκφράζονται οι γενικές αρχές και κατευθύνσεις της ακολουθητέας χωροταξικής πολιτικής, στο πλαίσιο των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και κοινωνικής ανάπτυξης και καθορίζονται, κατά κύριο λόγο από τα ακόλουθα.

Η κατανομή διάρθρωση του πληθυσμού, σε συνάρτηση με το πλέγμα δραστηριοτήτων, κατά τομείς παραγωγής.

Η κατανομή και διάρθρωση των χρήσεων του χώρου, κατά λειτουργίες και τομείς παραγωγής.

Τα εθνικά συγκοινωνιακά δίκτυα και τα υπόλοιπα δίκτυα κοινωνικής, οικονομικής και διοικητικής υποδομής.

Οι εθνικοί δρυμοί, οι ζώνες πρασίνου και οι σημαντικοί προς διαφύλαξη και προστασία χώροι.

Τα γενικά πλαίσια, οι όροι και περιορισμοί για την εξασφάλιση της προστασίας του Περιβάλλοντος».

Και ο Πολεοδομικός όμως σχεδιασμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τη διοικητική διαίρεση και την περιβαλλοντική πολιτική μια και σύμφωνα λοιπόν με το Ν. 2508/97, ο σκοπός του πολεοδομικού σχεδιασμού είναι η βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη των ευρύτερων περιοχών των πόλεων και οικισμών της χώρας μέσα από:

- τη συνοχή και ανασυγκρότηση του αστικού και περιαστικού χώρου.
- την ανακοπή της άναρχης δόμησης και τη μεγαλύτερη δυνατή οικονομία των οικιστικών επεκτάσεων.
- την αναβάθμιση υποβαθμισμένων οικιστικών περιοχών.
- την προστασία των στοιχείων του φυσικού, αρχαιολογικού, ιστορικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος εντός των πόλεων και οικισμών αλλά και στον περιαστικό χώρο.

Οδεύοντας λοιπόν προς λιγότερους σε αριθμό και ισχυρότερους Δήμους θα πρέπει να προσεγγίσουμε:

α) το σκοπό και το περιεχόμενο του Πολεοδομικού Σχεδιασμού αλλά και τη σχέση του με τον αναπτυξιακό προγραμματισμό και το χωροταξικό σχεδιασμό.

β) τις αρμοδιότητες και τις διαδικασίες έγκρισης στα διάφορα επίπεδα πολεοδομικού σχεδιασμού.

Ο Πολεοδομικός σχεδιασμός πραγματοποιείται σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο βρίσκονται τα Ρυθμιστικά Σχέδια, τα Γενικά Πολεοδομικά

Σχέδια, και τα Σχέδια Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης, που συντάσσονται στα όρια ενός τουλάχιστον Δήμου ή Κοινότητας.

Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκονται οι Πολεοδομικές Μελέτες, οι Πράξεις Εφαρμογής τους και άλλες ειδικές Πολεοδομικές Μελέτες όπως αυτές των παραγωγικών ζωνών ή των αναπλάσεων.

Ο Πολεοδομικός Σχεδιασμός του δεύτερου επιπέδου, όπως αναφέρεται στο Νόμο αλλά και επιβεβαιώνεται στην πράξη μέσα από τις προδιαγραφές αλλά και τον τρόπο εκπόνησής τους, αποτελούν εξειδίκευση και εφαρμογή του πρώτου επιπέδου Πολεοδομικού Σχεδιασμού. Και το πρώτο όμως επίπεδο Πολεοδομικού Σχεδιασμού, πάλι με βάση το Νόμο, «εναρμονίζεται με τις αρχές και κατευθύνσεις του αναπτυξιακού προγραμματισμού και του χωροταξικού σχεδιασμού».

Αυτό σημαίνει απλά ότι το μέγεθος της οικιστικής επέκτασης μιας πόλης προσδιορίζεται στο πρώτο επίπεδο σχεδιασμού (Ρυθμιστικό Σχέδιο, ΓΠΣ ή ΣΧΟΟΑΠ) λαμβάνοντας υπόψη:

- τις οικιστικές επεκτάσεις όλων των πόλεων και οικισμών του Δήμου.
- ένα συνολικό πληθυσμό που έχει ήδη εκτιμηθεί δεσμευτικά στο Περιφερειακό Χωροταξικό Σχέδιο με βάση τον αναπτυξιακό προγραμματισμό.

Στο δεύτερο τώρα επίπεδο, η Πολεοδομική Μελέτη εξειδικεύει τις επιλογές του πρώτου επιπέδου, τουλάχιστον σε επίπεδο Πολεοδομικής Ενότητας, με χρήσεις, εξυπηρετήσεις και όρους δόμησης που έχουν προσδιοριστεί δεσμευτικά στο πρώτο επίπεδο σχεδιασμού.

Τί προκύπτει από τα παραπάνω; Δύο βασικά συμπεράσματα:

Βασική παράμετρος για το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό, είναι ο αναπτυξιακός προγραμματισμός.

Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος, είναι ο σχεδιασμός του χώρου, γιατί όλα κάπου στο χώρο συμβαίνουν.

Δεν υπάρχει όμως μόνο ο χώρος, υπάρχει και ο χρόνος. Τόσο ο αναπτυξιακός προγραμματισμός όσο και ο χωρικός σχεδιασμός για να έχουν αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα πρέπει να έχουν σαφή χρονικό ορίζοντα.

Ο αναπτυξιακός λοιπόν προγραμματισμός στη χώρα μας έχει μια χρονική διάρκεια 4-6 χρόνια (τα 4ετή επιχειρησιακά προγράμματα των Δήμων, τα 5ετή αναπτυξιακά προγράμματα ή τα 6ετή Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης).

Έχει όμως και ο χωρικός σχεδιασμός χρονικές διάρκειες τέτοιες, που στην ουσία αναιρούν τον αναπτυξιακό προγραμματισμό, στον οποίο είπαμε βασίζονται αλλά και υποστηρίζουν;

Τα Περιφερειακά Χωροταξικά Σχέδια ξεκίνησαν από το Β' ΚΠΣ (1994-1999) και θεσμοθετήθηκαν κατά τη διάρκεια του Γ' ΚΠΣ (2000-2006).

Το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο και τα Ειδικά Πλαίσια για τον Τουρισμό, τη Βιομηχανία και τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας βρίσκονται σήμερα σε εξέλιξη, τη στιγμή που διανύει το δεύτερο χρόνο υλοποίησης το Εθνικό

Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης για το διάστημα 2007-2013.

Από τον Απρίλιο του 1985 που εγκρίθηκε το πρώτο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (ΓΠΣ) στο πλαίσιο της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ) έως τις 13-06-1997 που δημοσιεύθηκε ο Ν. 2508/97 εγκρίθηκαν 395 Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια, τα οποία κατά το 1/3 τροποποιήθηκαν κατά τη διάρκεια εφαρμογής τους. Σήμερα με βάση έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσω του «Προγράμματος ΧΩΡΟΣ» εκπονούνται 277 μελέτες ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ (266 Δήμοι και 11 Κοινότητες)

Από αυτές:

Το 20% (56) βρίσκονται στο Α στάδιο

Το 33% (91) βρίσκεται στο Β1 στάδιο

Το 24% (66) βρίσκεται στο Β2 στάδιο και

Το 23% (64) βρίσκεται έχουν ολοκληρωθεί και είναι δρομολογημένες για θεσμοθέτηση.

Επιπλέον σε πολλούς Δήμους ακόμη και σήμερα (περίπου 15 χρόνια μετά την έγκριση των αντίστοιχων Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων) βρίσκονται σε διαδικασία εκπόνησης ή και δεν έχουν ακόμα ενεργοποιηθεί Πολεοδομικές Μελέτες ή Πράξεις Εφαρμογής.

Ο λόγος είναι απλός, στην πλειοψηφία οι απαιτούμενοι χρόνοι ολοκλήρωσης των Πολεοδομικών Μελετών κυμαίνονται γύρω στα 8 έως 12 έτη, ενώ οι αντίστοιχοι χρόνοι ολοκλήρωσης των Πράξεων Εφαρμογής κυμαίνονται σε ελάχιστες περιπτώσεις από 2 ως 4 χρόνια ενώ κατά κανόνα οι χρόνοι αυξάνουν στα 4 έως 6 χρόνια.

Αν συσχετίσουμε τις προηγούμενες χρονικές διάρκειες του αναπτυξιακού προγραμματισμού με εκείνες του χωρικού σχεδιασμού, αντιλαμβανόμαστε όλη την αυτόματη αναίρεση της αλληλοσχέτισής τους.

Η διαπίστωση αυτή γίνεται ακόμα πιο κρίσιμη στη συγκεκριμένη χρονική στιγμή που συζητάμε επί των αρχών της νομοθετικής πρωτοβουλίας για τη νέα αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης στο πλαίσιο του «Προγράμματος Καλλικράτης». Για το λόγο αυτό η ΚΕΔΚΕ θα πρέπει να αναλάβει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και να καταθέσει στα αρμόδια υπουργεία και φορείς:

1. Αναλυτική έρευνα καταγραφή στους Δήμους:

α) για τις υπό εξέλιξη ή προγραμματιζόμενες πολεοδομικές μελέτες, έρευνες ή προγράμματα εφαρμογής καθώς και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις και έργα.

β) την οργάνωση / στελέχωση των Δήμων στον τομέα Χωροταξίας / Πολεοδομίας και Περιβάλλοντος

2. Πρόταση για τη διαδικασία «ομογενοποίησης» των εγκεκριμένων Επιχειρησιακών Προγραμμάτων των επιμέρους παλαιών Δήμων που συγκροτούνται σε νέο με βάση το «Πρόγραμμα Καλλικράτης», λαμβάνοντας

υπόψιν ότι τα επιχειρησιακά βρίσκονται στο 2ο ή 3ο χρόνο εφαρμογής τους και πολλές από τις δράσεις / έργα χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ.

3. Πρόταση για την αποκέντρωση αρμοδιοτήτων και αρμοδιοτήτων σχεδιασμού για θέματα πολεοδομίας χωροταξίας λαμβάνοντας πάντα υπόψιν ότι Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός δεν είναι μια νέα λειτουργία ούτε αυτοσκοπός, πρέπει να έχει ημερομηνία λήξης και πρέπει έγκαιρα να ολοκληρώνεται και έγκαιρα να προσαρμόζεται.

Στην κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να επικαιροποιηθεί και το μνημόνιο συνεργασίας, μεταξύ της ΚΕΔΚΕ και του ΤΕΕ, όπου μεταξύ άλλων προβλέπονται ως θεματικές ενότητες συνεργασίας, «ο Χωροταξικός – Πολεοδομικός Σχεδιασμός» καθώς και η «Διοικητική και Περιφερειακή Συγκρότηση του κράτους».

Πέραν των προαναφερόμενων πρωτοβουλιών της ΚΕΔΚΕ, μέσω του προγράμματος «ΧΩΡΟΣ» θα γίνει η διακίνηση ειδικών ερωτηματολογίων καθώς και το υλικό ενημέρωσης προς τους Ο.Τ.Α. για τα θέματα Πολεοδομικού Σχεδιασμού και Περιβαλλοντικής πολιτικής και πρακτικής.

Με βάση τα ευρήματα και τις προτάσεις της ΚΕΔΚΕ, θα οργανωθούν δύο θεματικές Ημερίδες/Συνέδρια για τους ποδηλατόδρομους και την Φιλ-Οικο-Πολη συμπεριλαμβάνοντας και καλές πρακτικές Δήμων.

ΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Κρίσιμος ο ρόλος της Α' βάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης και κυρίαρχο το ερώτημα "Ποια είναι η στρατηγική ενός προγραμματισμού Πολεοδομικού Σχεδιασμού που αξιοποιεί συγκριτικά πλεονεκτήματα ανάπτυξης αλλά διασφαλίζει ταυτόχρονα κοινωνική συναίνεση;"

Προβλέφθηκε στο Ν. 2508/97: «Η πραγμάτωση των σκοπών του Νόμου επιδιώκεται με διαδικασίες συμμετοχής και αποκέντρωσης, που, εκτός από τις πρωτοβουλίες, τη σύμπραξη και τις αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης, περιλαμβάνουν κατά το δυνατόν την ενεργή συμμετοχή του πολίτη και των κοινωνικών φορέων στη διαμόρφωση των επιλογών, των στόχων και προτεραιοτήτων, στη διάρθρωση των επιμέρους σχεδίων και προγραμμάτων και στην παρακολούθηση της εφαρμογής τους».

Κυρίαρχη επομένως αναγκαιότητα αναδεικνύεται τόσο η αποκέντρωση του κράτους και η ταυτόχρονη ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης όσο και η διασφάλιση της συναίνεσης και της συμμετοχής των πολιτών.

Ο στόχος της αναγέννησης και της αειφόρου ανάπτυξης των πόλεων δεν είναι μόνο θέμα συλλογικού εγχειρήματος, αλλά και θέμα δεοντολογίας, με την έννοια ότι υπάρχει κοινή ευθύνη. Όλα τα εμπλεκόμενα μέρη είναι υπεύθυνα για το μέλλον των πόλεων, της ανθρωπότητας και του πλανήτη. Η ευθύνη δεν ανήκει μόνο στα διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης, αλλά και στη βιομηχανία, τη γεωργία, τις μεταφορές, τους καταναλωτές και τους πολίτες.

Επιστημονική Επιτροπή

Γιώργος Κοτρωνιάς, Πρόεδρος Επιτροπής Αειφόρου Ανάπτυξης & Περιβάλλοντος ΚΕΔΚΕ - Δήμαρχος Λαμιέων

Πολυχρόνης Ακριτίδης, Αναπληρωτής Δήμαρχος Αθηναίων

Δημήτρης Μέλισσας, Αν. Καθηγητής ΕΜΠ, Δικηγόρος

Αναστασία Λαγουδάκη, Πολεοδόμος - Χωροτάκτης, Συνεργάτης ΚΕΔΚΕ

Μαρία Σρέτσκοβιτς, Διευθύντρια Διοικητικών Υπηρεσιών ΚΕΔΚΕ

Δημήτρης Μπαϊρακτάρης, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕΔΚΕ

Νικόλαος Κουρέτας, Αρχιτέκτων - Μηχανικός M.Sc.

Κων/νος Βολιώτης, Επιστημονικός Συνεργάτης ΙΤΑ

